Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

היינט 8 זייטען.

NAJER FOLKSBLAT פּרייז 20 גראָשען

נייער פאָלקסבלאַט

אונפּאַרטייאישע פּאָליטיש-געזעלשאַפטליכע טאָג-צייטונג

Nr. 202/1497	לאָדז, דינסטאָג, יב אלול תרפ״ח	זעקסטער יאָהרגאַנג	Łódź, Wtorek 28 sierpnia 1928 r.	Nr. 202/1497

אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּיעטריקאָווער 21, טעל. 24-71 | Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71.

דער פייערליכער אַקט אין פּאַריז

פון אונטערשרייבען דעם אַנטי-מלחמה-אָפּמאַך.

פּאַריז, 27 (אַט״ע). פון דער פריה אָן האָט אויף די פּאַריזער גאַסען געהערשט אַ לעבהאַפטע בעוועגונג. פון 2 אַ זייגער נאָכמיטאָג האָבען אָנגעהויבען צו צופאָהרען צום בנין פון אויסערן-מיניסטעריום צאָהלרייכע קאַרעטען און אויטאָס מיט בעקאַנטע פּערזענליכקייטען, וואָס זענען איינגעלאַדענט געוואָרען אויף דער פייערליכער זיצונג פון אונטערשרייבען דעם אַנטי-מלחמה-אָפּמאַך. די אַפּאַרטאַמענטען פון אויסערן-מיניסטעריום זענען געווען פּרעכטיג בעצירט און דעקאָרירט. מיט גרויסער מיה איז דער פּאָליציי געלונגען אויפצוהאַלטען די אָרדנונג צווישען דעם המון, וואָס האָט זיך פּערזאַמעלט פאַר'ן אויסערן-מיניסטעריום.

דער פייערליכער אַקט פון אונטערשרייבען דעם אָפּמאַך איז פאָרגעקומען אין גרויסען זייגער-זאַל. אין שכנות'דיגען רונדיגען זאַל זענען געווען פּערזאַמעלט די פראַנצויזישע רעגירונג אין קאָרפּאָרע און די דיפּלאָמאַטישע פאָרשטעהער. די אַפּענע טירען האָבען ערלויבט צו אָבסערווירען דעם גאַנג פון די פייערליכקייטען. פּרעסע-פאָרשטעהער, פאָטאָגראַפען און אַנדערע געסט האָבען זיך געפינען אין זאַל פון די אַמבאַסאַדאָרען, פון וואו מען האָט אויך געקענט אָבסערווירען דעם זייגער-זאַל.

אַרום 2 אַ זייגער מיט 35 מינוט איז אָנגעקומען דער מלוכה-סעקרעטאַר קעלאָג און צוזאַמען מיט איהם די פאָרשטעהער פון די מלוכות, וואָס שרייבען אונטער דעם אָבמאַך.

3 אַ זייגער האָט בריאַן אָנגעהויבען זיין רעדע, וואָס האָט געדויערט 25 מינוט. 3 מיט 50 איז דער אָבמאַך אינטערגעשריבען געוואָרען דורך אַלע בעפולמעכטיגטע.

4 אַ זייגער נאָכמיטאָג זענען אַלע אַנוועזענדע אוועק אויף אַ בעשיידענע אויפנאַהמע אין בריאַנס אַפּאַרטאַמענט.

קאָנגרעס פאַר'ן אינטערנאַציאָנאַלען שלום דורך די קירכען.

פּראָג, 27 (אַטע) נעכטען האָט זיך אָנגעהויבען די בעראַטונגען פון קאָנגרעס פון פערבאַנד צו פערשפּרייטען אינטערנאַציאָנאַלע פריינדשאַפט דורך די קירכען.

די קאָנפערענץ פון דער צווישענפּאַרלאַמענטאַרישער אוניע.

בונדישער פיהרער אין לעטלאַנד וועגען דעם עמיגראַציע פּראָבלעם.

בערלין, 27 (י.ט.א. טעלעגראַפיש). אויף דער היינטיגער זיצונג פון דער קאָנפערענץ פון דער צווישענפּאַרלאַמענטאַרישער אוניע איז בעטראַכט געוואָרען די פראַגע פון עמיגראַציע. אין דער דאָזיגער פראַגע האָט אויך גענומען אַ וואָרט דער פיהרער פון בונד אין לעטלאַנד דעפּ. ד״ר מייזעל, וועלכער האָט ערקלערט, אַז עס איז אַ אונמעגליכקייט צו לעזען די שווערע סאָציאַלע און עקאָנאָמישע לאַגע אין אַלע לענדער אָהן דער הילף פון דער עמיגראַציע. די דאָזיגע פראַגע איז בעזונדערס וויכטיג פאַר די יודישע אַרבייטער פון מזרח-אייראָפּאַ, פון וועלכע ער איז דער רעפּרעזענטאַנט אין לעטלענדישען פּאַרלאַמענט.

די יודישע מאַסען אין מזרח אייראָפּאַ, האָט ד״ר מייזעל, ווייטער געזאָגט, מאַכען איצט אַדורך דעם שווערסטען עקאָנאָמישען קריזיס דורך אַ טיפער סאָציאַלער אומשיכטונג, וואָס קומט פאָר אין די לענדער פון מזרח-אייראָפּאַ. אָהן אַ אויסוואַנדערונג פון אַ גרויסען טייל פון דער דאָזיגער מאַסע איז אַבסאָלוט אונמעגליך די דאָזיגע פראַגע צו לעזען.

ד״ר מייזעל אַפּעלירט צום סוף צו די פאָרשטעהער פון די פּאַרלאַמענטען, אַז זיי זאָלען פּראָקלאַמירען די פרייהייט פון עמיגראַציע און אימיגראַציע אין אַלע לענדער, ווייל די וועלט דאַרף זיין די היים פון דער גאַנצער מענשהייט.

„נאָך ווייט צום סוף פון פויליש-ליטווישען קאָנפליקט",

ערקלערט וואַלדעמאַראַס אויף אַ פויערן-צוזאַמענפאָהר.

ריגא, 27. נעכטען איז אין אושואני פאָרגעקומען אַ צוזאַמענפאָהר פון די פויערן אָרגאַניזאַציעס, אין וועלכען עס האָבען זיך בעטייליגט 15 טויזענד מאַן.

אויפ'ן צוזאַמענפאָהר האָט געהאַלטען אַ גרויסע פּאָליטישע רעדע וואַלדעמאַראַס ער האָט צווישען אַנדערעס געזאָגט, אַז עס איז נאָך ווייט צום סוף אין פויליש ליטווישען קאָנפליקט און עס איז נאָך אַ גרויסע פראַגע וועלכער פון די צדדים וועט אַרויס אַלס זינער.

וואַלדעמאַראַס האָט געענדיגט זיין רעדע, אַז ווילנא און גראָדנא מוזען געהערען צו ליטע, און ווען עס וועט קומען די ריכטיגע צייט וועט דאָס ליטווישע פאָלק קעמפען בכדי צוריקצוקריגען זיין טעריטאָריע.

——:0:——

די פאָרבערייטונגען צו דער יודישער קאַטעדראַ ביי דער העברעאישער אוניווערזיטעט.

באַזעל, 27. (יט״א טעלעגראַפיש) דער פערוואַלטונגס-ראַט פון יודאאיסטישען אינסטיטוט ביים העברעאישען אוניווערזיטעט אין ירושלים וועלכער האַלט דאָ אַ פויגע זיצונגען האָט בעטראַכט דעם פאָרשלאַג פון פעדאַגאָגישען ראַט, אַז אַ חוץ דער פאָרשונג-אַרבייט ביים אוניווערזיטעט זאָלען איינגעפיהרט ווערען נאָרמאַלע אוניווערזיטעט קורסען.

ס'איז בעשלאָסען געוואָרען איינצופיהרען נאָרמאַלע קורסען פאַר מיטעלאַלטערליכער און מאָדערנער געשיכטע; ס'איז אויך בעשלאָסען געוואָרען איינצושטעלען קורסען פאַר תלמוד א״רקענטניש און פילאָסאָפיע ווען די קאַטעגאָריעס וועלען בעזעצט ווערען.

נאָכדעם איז נאָך אַ לענגערען וכוח מיט אַלע שטימען געגען 2 בעשלאָסען געוואָרען אויסצואַרבייטען אַ נעגויעם פּראָגראַם פאַר דער יודישער קאַטעדרע אין דער העברעאישער אוניווערזיטעט. דערצו איז אויסגעוועהלט געוואָרען אַ קאָמיסיע פון מאַרטין בובער, פּראָפעס. פּערלעס און פּראָפ. מ. שאָר.

צום סוף איז בעשלאָסען געוואָרען צוזאַמענצורופען אַ קאָנגרעס פאַר וויסענשאַפט פון יודענטום, ס'איז געשאַפען געוואָרען אַ קאָמיסיע מיט פּראָפ. משה שאָר בראש, וועלכער ס'איז איבערגעגעבען געוואָרען אויסצואַרבייטען דאָס פּראָגראַם און מאַכען די נויטיגע פאָרבערייטונגען.

ענטוזיאַסטישע אויפנאַהמע פון שטרעזעמאַנען אין פּאַריז.

פּאַריז, 27. (אַט״ע). די גאַנצע פראַנצויזישע פּרעסע שטרייכט אונטער מיט גרויס ענטוזיאַזם די היסטאָרישע בעדייטונג פון פאַקט פון שטרעזעמאַנס וויזיט אין פּאַריז און פון דער ענטוזיאַסטישער בעגריסונג, וואָס די בעפעלקערונג האָט איהם געמאַכט.

„פּטי זשורנאַל" דריקט אויס דעם וואונש, אַז שטרעזעמאַנס וויזיט אין פּאַריז זאָל זיין אַן אָנהויב פון אַ נייער ערא.

גאָטעס-דינסטען אין ענגלאַנד לכבוד דעם קעלאָג-אָבמאַך.

לאָנדאָן, 27 (אַטע). אין שייכות מיט דעם אונטערשרייבען דעם אַנטי-מלחמה אָבמאַך איז אין אַלע קירכען פאָרגעקומען פייערליכע גאָטעס-דינסטען.

אין דער קירכע פון קעניגליכען טאַלאַץ איז אויך אַנוועזענד געווען דער קעניג געאָרג מיט'ן גאַנצען הויף. נאָכ'ן גאָטעס-דינסט האָט דער גלח געהאַלטען אַ רעדע, אין וועלכער ער האָט אָנגעוויזען, אַז קעלאָג'ס אָבמאַך איז די גרעסטע מאָראַלישע און גייסטיגע ערָאבערונג פון דער מענשהייט אין 20-טען יאָהרהונדערט.

נייער לונא-פּאַרק

אַנגעקומען קיין לאָדז!

אויפ'ן געוועזענעם פּלאַץ פון „קלודסקי"-צירק,

אויף נאַרוטאָוויטש-גאַס ביי דער טראַמוואַיאווא

אכטונג! ▲▲▲▲ דער נייער „לונאַ"-פּאַרק האָט נאָרנישט געמיינזאַמעס מיט דעם קליינעם „לונא"-פּאַרק אויפ'ן דאַמבראָווסקי-פּלאַץ. אכטונג! ▲▲▲▲

פּרעכטיגע בעלייכטונג! טעטיג ביז 12 אַ זייגער ביינאַכט! טויזענדער לאָמפּען!

אינדיאַנער און קאָוובאָיען „דער ווילדער מערב" (Wild West Show)

BILLY JENKINS פיהרער פון די קאָוובאָיען און פענאָמענאַלער שיסער.

עלעקטרישע אויטאָס (עלעקטראָדאָם) ∴ ריזיגע און פּרעכטיגסטע קאַרוזעלע אין דער וועלט ∴ לאַך-פּעסלעך. טייוולאָניש ראָד ∴ גרעסטער קראָקאָדיל אין אייראָפּאַ ∴ נעגערס, פּאַקירען, טאָבאָגאַן, לאַבירינט, אויטאָדראָם,

טעאַטערס: אילוזיעס, כשוף הינד, מאַלפּעס א. אנד. איבעראַשונגען ∴ קאָנצערט פון אָרקעסטער ∴ רעסטאָראַן און קאָוויאַרניע אויפ'ן אָרט ∴ זונטאָג און יום-טוב קינסטליך פייער, אַמעריק. פייערווערק

האַנדווערקער-פּעראיין

אַגראַדאָווא 9.

אַכטונג, אַלטוואַרג-שוסטער,

מיטגלידער און נישט מיטגלידער!

די פּאַך-קאָמיסיע פון אַלטוואַרג שוסטער פאָדערט אייך אויף צו קומען אַרויסנעמען די האַנדווערקער-קאַרטען ווייל די צייט איז קורץ. דער טערמין ענדיגט זיך דעם 31-טען אויגוסט. געדענקט! עס ליגט אין אייער אינטערעס, קומט וואָס פריהער.

האַנדיווערקער-פעראיין, אַגראַדאָווע 9.

אַכטונג, פריזיער-מייסטער!

היינט דינסטאָג, דעם 28-טען אויגוסט ה. י. 8,30 אָווענד קומט פאָר

א דרינגענדע פערזאַמלונג

מיט'ן טאָג-אָרדנונג: א) זונטאָג-רוה, ב) רעגולירונג פון די אַרבייטס-צייט, ג) האַנדוועקער-קאַרטען.

קיינער טאָר נישט פעהלען!

די פריזיער-פערוואַלטונג.

צו ה' יענקעל לאַנג, בזשעזשינער 21!

די פערוואַלטונג פון אַלע 1 מאַי 2 לייקענט קאַטעגאָריש אַז אייך זאָל קומען 25 זל. ביי די פערוואַלטונגס-מיטגלידער אהרן פינקעלשטיין און איצקאָוויטש. נישט זיי האָבען דאָס גענומען פאַר זייערע פּריוואַטע צוועקען.

גלייכצייטיג ווערט איהר אויפגעפאָדערט צו קומען אין פעראיין נעמען אַן ערקלערונג, אין געגענפאַל וועט איהר טראָגען די פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר אייער אָנפאַל אויף די צוויי חברים פון דער פערוואַלטונג.

די פערוואַלטונג פון מאַגאַזין-שניידער-מייסטער-פעראיין אַלע 1-טער מאַי 2.

נייע קאלאניזאציע=פלענער אין קרים.

מאָסקווע, (י.ט.א.) אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן בעשלוס פון וו.צ.י.ק. אויסצוטיילן 19ק.000 העקטאר ערד פאַר דער יודישער קאָלאָניזאַציע, האָט דער דירעקטאָר פון „אגרא-דזשאָינט" ד"ר יוסף ראָזען אין אַ געשפּרעך מיט'ן פאָרשטעהער פון דער יודישער טעלעגראַפען-אַגענטור צוויסגעזאָגט פאָלגענדע בעמערקונגען: דורכ'ן „אַגרא-דזשאָינט" וועלען איצט בעאַרבייט גענויע פּלענער וועגען קאָלאָניזירען נייע 15,000 יודישע משפחות אין קרים. געגויע וועט וועגען דעם מיטגעטיילא ווערען ערשט נאָכדעם, ווי די פּלענער וועלען געגוי אויסגעאַרבייט ווערען. מען קען שוין אָבער פעסטשטעלען, אַז איצט וועט פאַר דער יודישער קאָלאָניזאַציע בעשטימט ווערען בעסערע ערד ווי פריהער. די פריהערדיגע יודישע ערד-שטחים געפינען זיך אין צפון-טייל פון קרים, אין דזשאַנקויער און אויפּאַטאָריער קרייזען. דאַגעגען די נייע ערד-שטחים וועלען אויסגעטיילט ווערען אין צע.טר פון קרימער האַלב אינזעל, אין סימפעראָפּאלער קרייז און וואַהרשיינליך אויך אין דרום-טייל. די דאָזיגע ערד-שטחים זענען זעהר פרוכטבאַר און די יודישע קאָלאָניזאַציע וועט דאָ בלי-ספק געבען גוטע רעזולטאַטען, וואָס איז שייך דער איצטיגער לאַגע פון די קאָלאָניעס, איז די לאַגע פון די יודישע קאָלאָניעס אין כערסאָנער קרייז אַ גאַנץ שווערע צוליב דער שלעכטער גערעטעניש איצט אָבער איז שוין די לאַגע נישט בעאונרוהיגענד. אַ טייל יודישע קאָלאָניסטען האָבען געפונען צייטווייליגע בעשעפטיגונגען אויסער די קאָלאָניעס, צו פריהלינג-צייט וועלען זיי זיך אָבער צוריקקעהרען צו דער ערד-אַרבייט. אַ קליינע צאָהל איבערוואַנדערער וועט געוויס זיך שוין נישט צוריקקעהרען אין די קאָלאָניעס, אָבער דאָס וועט זיין גאָר אַ טובה פאַר די קאָלאָניעס, וועלכע וועלען אָבגערייניגט ווערען פון די נישט-פּאַסיגע עלעמענטען.

די לאַגע וועט זיך פערבעסערען. דער „אַגרא-דזשאָינט" און די סאָוויעטישע רעגירונג ערטיילען אַ ברייטע הילף די געליטענע קאָלאָניסטען.

ד"ר ראָזען האָט אויך מיטגעטיילט. דאָס אין די יודישע קאָלאָניעס פערברייטערט זיך די קולטור פון טעכנישע פלאַנצען. היי-יאָהר וועט בעזייהט ווערען 3.000 אַקער פערשידענע פלאַנצען פאַר טעכנישע געברויך, וואָס זענען שוין קאָנטראַקטירט געוואָרען דורכ'ן סאָוויעטישען זייף-טרוסט.

דוד פּינסקי וועגען דער טשערנאָוויצער שפּראַך-קאָנפערענץ.

טשערנאָוויק. (יט"אַ). ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, פּלאַנט דער יודישער שול-פעראיין אין בוקאָווינע איינצואָרדנען סוף חודש סעפּטעמבער אַ גרויסע יובילי-פייערונג צום צוואַנציגסטען יאָהר-צייט פון דער טשערנאָוויצער שפּראַך-קאָנפערענץ.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער דערמאָנטער פייערונג, האָט דאָס ביוראָ פון שול-פעראיין דערהאַלטען פון דוד פּינסקי, אַ בעגריסונגס-בריף, אין וועלכען פּינסקי דערצעהלט צוו. אַנד. וועגען דער אידעע פון דער שפּראַך קאָנפערענץ, פאָלגענדע פּרטים:

„עס וועט זיין אינטערעסאַנט צו וויסען, אַז די אידעע פון דער טשערנאָוויצער קאָנפערענץ און דער ערשטער אויפרוף איז אַרויס פון מיין הויז. איינמאָל אין אַ זונטאָג, אין פריהלינג 1908, איז אָבגעהאַלטען געוואָרען אין מיין הויז אַ זיצונג פון ד"ר נתן בירנבוים, ד"ר חיים זשיטלאָווסקי, דעם פערלעגער עוואַלענקא און פון מיר. זאַלבעפירט האָבען מיר אַרומגערעדט דעם פּלאַן פון דער קאָנפערענץ און דערנאָך אויסגעאַרבייט דעם אויפרוף. צו וועלכען מיר האָבען צוגעגעבען די אונטערשריפט פון יעקב גאָרדין. צום בעדויערען איז מיר אָבער דאַמאָלס געווען אונמעגליך זיך צו בעטייליגען אין דער קאָנפערענץ".

צענטראַלע מאַכט אין מאָסקווע אָבגעשאַפט דעם בעשלוס וועגען פערוואַנדלען די סמאָלענסקער כאָר-שוהל אין אַן אַרב.-קלוב.

מאָסקווע. (יט"אַ). ווי דער יט"אַ פאָרשטעהער דערוויסט זיך פון אוטאָריטאַטיווע קוועלען, האָט די צענטראַל-מאַכט אין מאָסקווע פעראָרדענט דעם שטאָדטישען סאָוויעט אין סמאָלענסק מבטל צו מאַכען דעם בעשלוס וועגען פערוואַנדלען די סמאָלענסקער כאָר-שוהל אין אַן'אַרבייטער-קלוב.

ליקווידירט דעם קריזיס אין ווינער „הכח".

די אויסצייכנונגען פון ווינער שטאָט=ראַט פאַר'ן „הכח".

ווין, (י. ט. א.) דער קריזיס אין יודישען ספּאָרט-קלוב „הכח", וואָס האָט געדויערט העכער אַ האַלב יאָהר צייט איז ענדליך ליקווידירט געוואָרען דורך אַ קאָמפּראָמיס-בעשלוס. ביים „הכח"-קלוב וועט עקזיסטירען אַ פּראָפעסיאָנעלע פוטבאָל-מאַנשאַפט, וועלכע האָט איבערגענומען אַלע חובות פון דער געוו. פוטבאָל-סעקציע. חוץ דעם וועט עקזיסטירען אַ ספּעציעלע פוטבאָל סעקציע פון אַמאַטאָרען-שפּילער.

אַלס צייכען פון אָנערקענונג פאַר די פערדינסטען פון „הכח" פאַר'ן ווינער שווים-ספּאָרט האָט דער ווינער שטאָט-ראַט בעשטימט 4 הכח פּריזען, וואָס וועלען ערטיילט ווערען די זיגער אין שווים-ספּאָרט, וואָס וועט די וואָך פאָרקומען אין ווין מיט'ן אַנטייל פון פיל אָלימפּיאַדע-שווימער.

צו דער דריטער יאָהרצייט פון

אלתר אייזענשלאס

קומט פאַר היינט 12 פאַ"מ. אַ הזכרה אויפ'ן בית-החיים. צו וועלכע אַלע חברים און פריינד ווערען געבעטען צו קומען.

ליטעראַטען און זשורנאַליסטען-פעראיין אין לאָדז.

הזכרה

צו דער דריטער יאָהרצייט פון אונזער ליבען מאַן און פאָטער

נ. ע. אלתר אייזענשלאס

פערבעטען מיר אַלע פריינד און קרובים היינט, פינקטליך 12 פאַ"מ. אויפ'ן בית-החיים, כדי זיך צו בעטייליגען אין דער הזכרה.

פרוי און קינדער.

בעקאַנטמאַכונג.

איך מאַך בעקאַנט די געעהרטע קונדשאַפט, דאָס איך בין צוריקגעקומען פון אויסלאַנד וואו איך האָב זיך פערזעהען מיט די נייעסטע

הערבסט= און ווינטער=מאָדעלען

פאַר מיין שוין גוט-רענאָמירטען הערען-שניידער-אַטעליער

די פּראַצאַזיציע איז שוין טעטיג.

מיט אַכטונג

H. MILNER, Łódź
38 Piotrkowska 38,
Tel. 19-95.

בעמ.: כ'בעזיץ שוין אויף לאַגער די נייעסטע אינלענדישע און אויסל. סחורות.

הלוואות

אויף הייזער אין לאָדז

קענט איהר באַק מען שנעל און אויף גיטע בעדינגונגען אָפּערטען אונטער „געלד" אין אַדמ. פון דער צייטונג.

טאָמאַזש- און הייל-גימנאַסטיק-שולע און קאַבינעט

פון דר. מעד.

ב. שמידגעלד

נעמט אָן טעגליך פון 3—5 נאָכמ.

ברכות לבביות לחברתנו בעבודה

רחמה טשאַפּניק

לארישיה את מר

אהרן דאָרענבויש

חברי הלשכה הציונית בלודז.

8-ונג, בעקער=מייסטער

היינט, דינסטאג, דעם 28-טען אויגוסט, 6 אַ זייגער אין אָוועגד קומט פאַר אין פעראיינס-לאָקאַל, ווסכאָדניאַ 57 די

אַלגעמיינע פערזאַמלונג

מיט פאָלגענדער טאָג-אָרדנונג:

1) וואַהלען פון אַ פּאָרזיצענדען, 2) בעריכטען, 3) ד לאַגע אין פאַך, 4) וועגען ריטשאַלד-שטייער, 5) וואַהלען פון אַ פערוואַלטונג און אַ רעוויזיאָנס קאָמיסיע, 6) פערשידענעס.

די פערוואַלטונג.

8-קל. רעליגיעזע גימנאַזיע

תורה ודרך ארץ

לאָדז, צעגעלניאַנאַ 60

מאַכט בעקאַנט, אַז פון היינט, דינסטאג, דעם 28-טען אויגוסט 1928 הויבען זיך אָן די עקזאַמענס.

שילער ווערען אויפגענומען טעגליך פון 10 ביז 1 מיטאָג אין קאַנצעלאַריע פון גימנאַזיום.

די דירעקציע.

פּענסיאָנאַט „עלבינגער"

לאַסק — WEWIÓRCZYŃ

אין וואַלד—נעמט אָן געסט אויף ראש-השנה, יום-כפור און סוכות ערשטקלאַסיגע קיך. אַ ספּעציעלער מנין אויפ'ן אָרט.

אינפאָרמאַציעס אין לאָדז ביי ה' עפּשטיין קאַמיענאַ 1. 259

מעומק לבנו הננו משתתפים בצערו הגדול של יושב-ראש חברתנו

חיים אוירבאַך נ"י במות עליו אביב המצוין במדותיו הטובות

ישכר בנימין נ"ע

בעבודתו לטובת רעיוננו ימצא נחומים!

הועד וחברי „צעירי-ישראל" בלודז.

מחזורים 25 פּראָצ. ביליגער

אין ווי'גער סם ים-סקלאַר

א. מ. גרובשטיין, ווסכאָדניא 54.

איז צוגעקומען אַלע סאָרט מחזורים, ווי אויך די וועלט-בערימטע „רב פנינם" מחזורים און מחזורים מיט אָריגינעלע פּוילישע איבערזעצונג אין פראַכט באַנד און לעדער. ס'איז אויך צו בעקומען די טאַשען-מחזורים „עבודת הקודש" אין אַ לוקסוס-אויסגאַבע. אַ גרויסער אויסוואַהל פון ש"ס, טורים, רמב"ם, חומשים, פסוקים, משניות, מדרשים און סידורים; ספּעצ. כלה-סידורים און קונסט-באַנד; טלתים, גאַרטלען, קאַפּלען, ציציות, מזוזות, קינדער גמרות, ספּעציעלע מתנות פאַר פייערונגען. פאַר חדר-קינדער ספּעציעלער ראַבאַט! געדענקט דעם אַדרעס!

א. מ. גרובשטיין, ווסכאָדניא 54.

(פראָנט 1-טער שטאָק)

Dr. Krausch

פּיעטריקאָווער 86

ספּעציאַליסט פאַר אויגענקראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט.

DR. med. DONCHIN

מאָניושקי 1
MONIUSZKI 1,
טעלעפאָן 9-97.

ספּעציאַל-אַרצט פאַר אויגענקראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט קיין פּוילען.

נעמט אָן טעגליך פון 10—1 מיטאָג און פון 4—7 נ.מ.

זונטאָג פון 10 ביז 1 בייטאָג.

Dr. RABINOWICZ

האַלז, נאָז- און אויערן-קראַנקהייטען

3 ZIELONA 3

צוריקגעקעהרט.

טלתים-פאַבריק

ביי א. ח. ציטרינאָווסקי קאַמיענאַ 1.

אויף ראַטעס!!!

אויבער-העמדער

און נאַכט-העמדער

פון פּאַפּעליו, זעפיר און אַנדערע שטאָפען

צו בעקומען אין דער ערשטקלאַסיגער פּראַצאָווניע פון

J. WOROBIEJCZYK
41. KILIŃSKIEGO 41.

אַנאָנסען אין נייעם פאָלקסבלאַט האָבען דעם גרעסטען ערפאָלג!

לאָדז.
28 אויגוסט 1928

„נייער פאָלקסבלאַט"

יאָהר
28 אויגוסט 1928

יודישקייט
און עפּענטליכע שולען.

דער רעליגיע-למוד אין די עפּענטליכע שולען אין פּוילען איז אַנ'אָבליגאַטאָרישער. דאָך האָט דער געגענשטאַנד בנוגע די יודישע שילער שטאַרק אונטערגעהינקט, ווייל קיינער האָט דערייבער זיך נישט געמאַכט קיין גרויסע זאָרגען. אַלס יודישע רעליגיע-לעהרער זענען אָפט געוואָרען בעשטימט מענשען, וועלכע וואָלטען אין פיל פאַלען אַליין נאָך נויטיג בעדאַרפט לערנען ביי אַ דרדקי-מלמד אַ שייטעל „עברי" און די לערן-צייט פון יודישער רעליגיע איז געווען אַרויסגעוואָרפען, ווייל סיי-ווי האָבען די יודישע קינדער אַ חוץ דער שול אויך געלערנט אין אַ חדר.

בכלל איז ביי אונז דער יודישער רעליגיע-למוד אין די עפּענטליכע שולען געווען אַ קלאָגעניגער און האָט געליפערט פיל קאָמישע קוריאָזען סיי צוליב דער אומגעלומפּערטקייט פון די לערן-ביכער און סיי צוליב דער עם-הארצות פון די לעהרער. זעהר אָפט האָט דער יונגער שילער פערשטאַנען מעהר יודישקייט פון לעהרער. אָדער געענדיגט די גימנאַזיע, נישט קענענדיג קיין צורה פון יודישען אלף-בית. בלויז אין אויסנאַהמס-פאַלען, וואו אַלס רעליגיע-לעהרער זענען אויפגעטרעטען מענשען מיט ברייטע יודישע קענטנישען, וועלכע האָבען געהאַט אַ נאָמען אין דער יודישער וויסענשאַפטליכער וועלט דורך זייער אַרבייט אויפ'ן געביט פון חכמת ישראל, האָבען די יודישע קינדער אין די עפּענטליכע שולען אויך געקאָנט געניסען פון אַנ'ענטשפּרעכענדער יודישער ערציהונג.

אַזוי-אַרום איז דער יודישער רעליגיעזער למוד אין אונזערע עפּענטליכע שולען תמיד געשטאַנען אונטער'ן איינפלוס פון עקסטרעמען. פון איין זייט לעכערליכע עם-הארצות און פון דער אַנדערער זייט טיפע געלעהרזאַמקייט, עס האָט געפעהלט „דער גאָלדענער מיטעל-וועג" פאַר אַ נאָרמאַלען לערן-פּראָגראַם פון די יודישע למודים אין די עפּענטליכע שולען.

שולדיג דערביי איז נישט געווען אַזוי פיל די שול מאַכט, וועלכע וואָלט פאַר דעם געלד געווען געקאָנט בעקומען ענטשפּרעכענדע לעהרער, ווי די יודישע געזעלשאַפט, וועלכע האָט דעם רעליגיעזען לימוד אין די שולען בעטראַכט פאַר אַן-אונזין. האָט דאָך אַ יוד נישט געשיקט זיין קינד אין דער עפּענטליכער שול, כדי ער זאָל דאָרט לערנען יודישקייט, איז קיינעם נישט געווען קיין נפקא מינה ווי אַזוי עס ווערט דאָרט געלערנט יודישע רעליגיע.

אין די לעצטע יאָהרען איז די עפּענטליכע שול געוואָרען די איינציגע אַנשטאַלט, וואו אַ גרויסען טייל יודישע קינדער קומט אויס צו לערנען יודישקייט, ווייל זיי בעזוכען נישט קיין שום אַנדערע יודישע שול. מען איז אויך געקומען צו דער איבערצייגונג, אַז ביי אַ גוטען לערן-פּראָגראַם, וועלען טאַקי פון בעשרענקטען רעליגיעזען לימוד אין די עפּענטליכע שולען נישט אַרויסגעהן קיין תלמידי חכמים, אָבער עס וועט טיילווייז געגעבען ווערען דעם יונגען יודישען דור די מעגליכקייט צו בעקענען זיך מיט געוויסע קאַפּיטלען פון יודישקייט און אַזוי אַרום וועט זיך שאַפען אַ סוראָגאַט פון אַמאָליגען חדר, אָדער פון דער מאָדערנער יודיש-נאַציאָנאַלער-שול.

איצט האָט דאָס בילדונג-מיניסטעריום, רעכענענדיג זיך מיט דער מיינונג פון יודישע געלעהרטע, אויסגעאַרבייט און פערעפענטליכט אַ גענויען פּראָגראַם פון לימוד פון דער יודישער רעליגיע אין די עפּענטליכע שולען, וואָס זאָל זיין צוגעפּאַסט צום פּלאַן, לויט וועלכען עס דאַרפען ווערען רעפאָרמירט די עפּענטליכע שולען אין פּוילען דאָס מיניסטעריום האָט דערביי אַנערקענט, אַז דער דאָזיגער רעליגיע לימוד קאָן נישט בעגרעניצט ווערען בלויז אויף אויסלערנען דאַווענען און רעליגיעזע מנהגים, נאָר אַז מען דאַרף אויך בעקענען די יודישע קינדער מיט דער יודישער געשיכטע פון בראשית ביז אויף דעם היינטיגען טאָג. דאָס מיניסטעריום האָט אויך אַנערקענט, אַז פון צווייטען יאָהר זאָלען די קינדער אָנהויבען לערנען העברעאיש, ווייל אָהן דעם וועלען די קינדער נישט קאָנען זיך בעקענען מיט די אָריגינאַלען פון תנ"ך און תפלות.

אגב מוז בעמערקט ווערען, אַז ביי דעם אַלעם פעהלט נאָך ביז איצט אַ גענוי פּרעציזירטער פּראָגראַם פאַר יודישע רעליגיע-לעהרער און דערפאַר זענען ביז איצט געווען אוממעגליך יעדע עקזאַמענס פאַר אַזעלכע לעהרער-קאַנדידאַטען.

דער שריט פון בילדונגס-מיניסטעריום בנוגע דעם לימוד פון דער יודישער רעליגיע איז בלי ספק אַ וויכטיגער עטאַפּ אין דער ערציהונג פון יודישע קינדער אין די עפּענטליכע שולען. ס'ווערט אָבער דערמיט גאָר-נישט געלעזט די די פראַגע פון יודישען ערציהונגס-וועזען בכלל, ווייל קלאָר איז פאַר אַ יעדען, אַז אונזערע קינדער קאָנען לערנען יודישקייט נאָר אין אייגענע יודיש-נאַציאָנאַלע שולען און כל זמן די מלוכה וועט נישט אויסהאַלטען אונזערע שולען, וועלען אַלע פּראָגראַמען און רעפאָרמען פון יודישע לימודים אין די אַלגעמיינע פאָלקס שולען קיינמאָל נישט דערגרייכען זייער אייגענטליכען ציל און נישט בעפרידיגען די יודישע שול-אינטערעסען.

דערפאַר טאַקי קאָן דאָס אַלעס אויף אַ האָהר נישט פערקלענערן אונזערע פאָדערונגען צו דער רעגירונג וועגען דעם יודישען שול וועזען.

די רעגירונג האָט אפשר גוטע כונות בנוגע דעם לימוד פון דער יודישער רעליגיע. מיר אָבער ווילען האָבען גוטע יודישע שולען, וואָס זאָלען ווערען אויסגעהאַלטען דורך דער מלוכה פון די געלדער, וועלכע עס גיט די יודישע בעפעלקערונג אין דער פאָרם פון דערדריקענדע שטייערן.

בן-ציון גינזבערג.

„דער אויסדרוק פון האָפנונג".
נישט אַלע, וואָס חתמענען אַפילו, ווילען אָבער האָפען...

די גאַנצע פּאָליטישע וועלט האָט זיך פערזאַמעלט אין פּאַריז אונטערצושרייבען קעלאָגס פּאַקט פון אייביגען שלום צווישען די פעלקער. דער אָבמאַך וועט ערקלערען דעם קריג אויסערן געזעץ. ד. ה. קיינער האָט נישט קיין רעכט אָנצופאַלען איינער אויף דעם אַנדערען. אויב ווער עס האָט אַ סכסוך קאָן ער געהען צו מענשען, ד. ה. עס וועט זיין אַנ'אויסגלייך־קאָמיסיע, אַ אַרביטראַזש, ווי מען רופט עס אָן אויפ'ן פּאָליטישען לשון, וועלכער וועט פּסק'ען, ווער עס איז גערעכט. פּונקט ווי יעדער יחיד, ווען ער האָט אַ סכסוך מיט אַ צווייטען, קאָן אַליין נישט זיין קיין פּוסק, ער מוז אָנקלאָגען אין געריכט און דער אורטייל פון געריכט איז הייליג פאַר די בירגער, — אַזוי וועט אויך זיין צווישען די מלוכות. מיט קיין מאַכט און מיט קיין געוואַלד נעהמט מען נישט קיין רעכט. דער קעלאָג־פּאַקט לעגט אַריין אין חרם די שחיטה צווישען די פעלקער.

— ראַכט זיך אַ נאָבעלער געדאַנק, וועלכער האָט געדאַרפט בעצויבערען די פעלקער און די גאַנצע מענשהייט?

פונדעסטוועגען איז עס נאָך נישט אַזוי. מען שרייבט טאַקי אונטער דעם שלום־פּאַקט, ס'קומט פאַר אַ פייערליכע צערעמאָניע פון אונטערשרייבען; פופצעהן פעלקער קומען זיך צונויף אין פּאַריז און ערקלערען אָפען: מיר ווילען שוין נישט פערגיסען קיין בלוט. אָבער דער פּאַקט האָט אין זיך גרויסע פעהלערען. דער טייוועל פון האַס און בלוט האָט אייניגע טירעלעך, דורך וואַנען ער וועט קאָנען ווייטער זיך אָנזעטיגען מיט מענשען־בלוט. דורך אונטערהאַנדלונגען און דיפּלאָמאַטישע נאָטעס איז דער „אייביגער שלום" אַזוי צומזיקט געוואָרען, אַז די סכנה פון מלחמה איז נישט אינגאַנצען אויסגעשלאָסען, דער, וואָס וועט ווילען זיך הרגענען, וועט געפינען אַ תירוץ.

ערשטענס, נישט אַלע מלוכות שרייבען אונטער דעם אָבמאַך, נישט דאָס גרויסע רוסלאַנד, נישט שפּאַניען און די לאַטיינישע אַמעריקאַ, ווי אויך נישט כינא נעהמען אַנטייל אין אונטערשרייבען די תנאים.

צווייטענס, די אונטערשרייבער אַליין פיהלען, אַז עס איז עפּעס נישט גלאַטיג, לאָרד גושהענדום, פערטרעטער פון ענגלישען אויסערן־מיניסטער טשעמבערלען, קומט קיין פּאַריז אונטערשרייבען דעם אָבמאַך אין נאָמען פון דער ענגלישער רעגירונג, ווייל טשעמבערלען איז קראַנק. אָט דער לאָרד האָט זיך געווענדעט מיט אַ דאַנק צו דעם הויפּט־ביסקופּ פון דער אַנגליקאַנישער קירכע צוליב דעם, וואָס דער ביסקופּ אָרדענט אין זונטאָג תפילות אין אַלע קלויסטערס פאַר'ן קעלאָג־פּאַקט. ד. ה. מען דאַרף מתפלל זיין פאַר'ן חולה.

שרייבען טאַקי די מעהר אויפריכטיגע פּאָליטיקער: „דער אַמעריקאַנישער פּראָיעקט וועגען שלום וועט נישט אינגאַנצען אוממעגליך מאַכען, אַז עס זאָל נישט אויסברעכען קיין קריג, אויף דער וועלט. דער אָבמאַך איז נאָר אַנ'אויסדרוק פון אַ האָפנונג פון שלום־געדאַנק. דער גלויבען אין שלום קען אַנדערש נישט פערווירקליכט ווערען סיידען מיט גאָטס הילף.

מיר רעדען שוין נישט פון די קאָמוניסטען, וועלכע זענען געגען קעלאָגס פּאַקט, צוליב פיל טעמים; אַפילו די סאָציאַליסטען האָבען אויף זייער קאָנגרעס אין בריסעל ערקלערט, אַז דער קעלאָג־פּאַקט איז נישט דער ריכטיגער שלום־טרעגער פאַר דער וועלט.

ווי אַזוי איז ער ענטשטאַנען?

אַמעריקאַ האָט געפאָדערט, אַז דער אָבמאַך זאָל נישט נאָר פערבאָטען אָנגריפען נאָר אויך אַפילו אַ פערטיידיגונגס־מלחמה. ווידער אַז דער אָבמאַך זאָל אונטערגעשריבען ווערען דורך די 6 גרויסע מלוכות: דייטשלאַנד, ענגלאַנד, פראַנקרייך אַמעריקאַ, איטאַליען און יאַפּאַן. ענגלאַנד פון איהר צד האָט געטענה'ט, אַז זי קען אויך זיך נישט אונטערשרייבען בלינדערהייט אויפ'ן אָבמאַך. זי האָט קאָלאָניעס. ענגלאַנד האָט אויך לענדער, וועלכע געפינען זיך אונטער איהר שוץ, ווי עגיפּטען צום ביישפּיל. זי קען זיך נישט בינדען די הענד אָפּטמאָל וועט זי מוזען בשעת אַ קאָנפליקט זיך בענוצען מיט דער שווערד.

נאָך פערשידענע אונטערהאַנדלונגען איז געלונגען אַריינצושטעלען אין אָבמאַך, אַז מען מעג זיך בענוצען מיט געווער און אָנצופאַלען, ווען עס איז נויטיג צו פערטיידיגען לעבענס־אינטערעסען פון דער מלוכה.

פערשטעהט זיך, אַז אַזאַ אָבמאַך האָבען אַלע מלוכות, אַפילו די, מלחמה־לוסטיגע איטאַליען, מספים געווען אונטערצושרייבען. שטענדיג וועט יעדע מלוכה בעווייזען, אַז זי האָט זיך נאָר געוואָלט פערטיידיגען. ווער געדענקט עס נישט די גרויסע וועלט־מלחמה? דייטשלאַנד האָט דאַן געטענה'ט, אַז מען איז אויף איהר אָנגעפאַלען. פראַנקרייך פון איהר זייט האָט בעוויזען, אַז דייטשלאַנד האָט צובראָכען די בעלגישע נייטראַליטעט און איז אָנגעפאַלען אויף די פראַנצויזישע גרעניצען.

נאָך מעהר: דער פּונקט, אַז יעדער מעג בעשיצען זיינע לעבענס־אינטערעסען, איז געוויס אַנ'אויסרייד פאַר'ן טייוועל און מלחמה־העצער.

די וועלט טאַקי פערשטעהט, וואָס קעלאָגס אָבמאַך בעדייט. מען בויט קריגס־שיפען. אַפילו די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע דייטשלאַנד, בויט איצט קריגס־שיפען, און דאָס האָט שיער אַרויסגערופען דאָרט אַ מיניסטאָרען־קריזיס.

אין ערב דער סאַמע אונטערשרייבען דעם קעלאָג־אָפּמאַך איז בעקאַנט געוואָרען די פּאָליטישע סענסאַציע: הינטער די פּלייצעס פון די פעראייניגטע שטאַטען, אין דערזעלבער צייט, ווען ס'זענען פאָרגעקומען די אונטערהאַנדלונגען וועגען דעם קעלאָג־אָפּמאַך, האָבען פראַנקרייך און ענגלאַנד געשלאָסען צווישען זיך אַ סעפּעראַטען אָפּמאַך. די איינצעלהייטען פון'ם אָפּמאַך זענען אַפילו נישט אָפיציעל בעקאַנט, אָבער די פרעסע ברענגט שוין וועגען איהם סענסאַציאָנעלע איינצעלהייטען און מען פערעפענטליכט אַפילו דעם אינהאַלט פון געהיימען בריף, וועלכען ס'זאָל האָבען אונטערגעשריבען נישט קיין אַנדערער, ווי טשעמבערלען בכבודו ובעצמו אַליין... אגב איז ער, צוליב זיין קראַנקהייט נישט געקומען צו דער פייערליכקייט פון אונטערשרייבען דעם קעלאָג־פּאַקט.

לויט'ן דאָזיגען אָפּמאַך, וואָס איז געשלאָסען געוואָרען צווישען ענגלאַנד און פראַנקרייך (בקצור האָבען מיר שוין זיין אינהאַלט איבערגעגעבען אין נעכטיגען נומער פון אונזער צייטונג) קומט אויס — לויט'ן „ניו־יאָרקער וואָרלד" — אַז יעדער פראַנצויזישער זעלנער ווערט אַנ'ענגלישער זעלנער, און יעדער ענגלישער מאַטראָס ווערט אַ פראַנצויזישער מאַטראָס.

די פרעסע טראַקטירט פערשידען די ידיעה, אָבער אַלע בעטראַכטען זי אַלס סענסאַציע, און מאַכען פון איהר פערשידענע אויספיהרונגען. פאַקט איז דער אומשטאַנד, וואָס דער אָפּמאַך, וועלכער ריהרט אָן נישט אין קיין קליינער מאָס איטאַליען און דייטשלאַנד, פּונקט ווי אַמעריקא גופא — האָט זיך פאַרגעברייטעט אין דער זעלבער צייט, וואָס דער קעלאָג־אָפּמאַך איז אָפּגעשלאָסען געוואָרען נאָך פריהער.

אַפילו די בירגערליכע פרעסע אין אַלע לענדער אַנערקענט, אַז דער קעלאָג־אָבמאַך איז בלויז אַ מאָראַלישער אויסדרוק פון שלום, אָבער נישט קיין ריכטיגער מיטעל געגען דער מלחמה.

מען דאַרף אויך נעהמען אין אַכט, אַז די לענדער, פון וואַנען עס קען אויסברעכען קריג שרייבען נישט אונטער דעם אָבמאַך; נישט כינא, נישט רוסלאַנד, נישט די קליינע ליטע, וועלכע איז היינט אַנ'אבן־נגף אין דער פּאָליטיק, שרייבען אונטער.

* * *

מיר, יודען, האָבען שוין פון לאַנג פעראורטיילט דעם קריג און האָבען ראַכט זיך געהאַט אַנ'אייגענעם קעלאָג, און אפשר נאָך אַ העכערען... איך מיין עס, אונזער ישעיהו הנביא, וועלכער האָט פאָראויסגעזאָגט: „וגר זאב עם כבש" ד. ה. עס וועט קומען אַ צייט, ווען אַ וואָלף וועט לעבען בשלום מיט אַ שעפּס, דעריבער איז קיין וואונדער נישט, וואָס אויך ביים איצטיגען שליסען דעם „אייביגען שלום", וועלכער איז נאָר עטוואָס עהנליך אויף אונזערע נביאים־אידעאַלען, זענען פערהאַן יודישע מאָמענטען; בפרט זוכט זיי אויס די פראַנצויזישע פרעסע.

דער ראָיאַליסטישער „אַקסיאָן פראַנסעז" געפינט אַ קליינעם חסרון אין קעלאָגס אָבמאַך, ווייל צוזאַמען מיט די פאָרשטעהער פון די ענגלישע דאָמיניעס, וועלכע קומען קיין פּאַריז אונטערשרייבען דעם אָבמאַך, פאָהרען אויך מיט צוויי יודען, אַלס סעקרעטאַרען, אפשר האָט „אַקסיאָן פראַנסעז" מורא אַז די אייניקלעך פון די גרויסע יודישע פּאַציפיסטען וועלען טאַקי ברענגען אַ ריכטיגען שלום אויף דער וועלט.

דער „פּאַרי מידי" שרייבט וועגען דעם, וואָס דער יודישער מער פון האַוור דעפּוטאַט לעאָן מייער וועט איבערגעבען קעלאָגען אַ גאָלדענע פעדער אויף אונטערצושרייבען דעם שלום. צווישען אַנדערע שרייבט די צייטונג.

— דער פּאַציפיסט לעאָן מייער גיט איבער קעלאָג'ען אַ געפעהרליכען געוועהר אין האַנד — אַ גאָלדענע פעדער. מיט דעם פעדער וועט קעלאָג אונטערשרייבען אויפ'ן פּאַפּיר דעם אייביגען שלום. אָבער פּאַפּיר האַלט נישט לאַנג. עס ווערט פערגעלט. די טינט ווערט אָבגעמעקט, דער דעפּוטאַט מייער וואָלט בעסער געטון, ווען ער וואָלט אויסגעקריצט ווי זיין זיידע משה אויף לוחות דעם אייביגען שלום.

מיר וואָלטען דאַן זיכער געווען, אַז דאָס וועט בלייבען שטעהן אויף אייביג. ווי עס זענען פערבליבען אייביג די אויסגעקריצטע „עשרת הדברות" די צעהן געבאָטען. בעסער וואָלט אפשר געווען ווען מייער וואָלט איבערגעבען קעלאָג'ען אַנ'אַעראָפּלאַן, פון וועלכען עס זאָל אַרויסגעהן „קולות וברקים" דונערן און בליצען און די גאַנצע וועלט זאָל הערען משה'ס שטימע אַז „אויף אייביג ערקלער איך דעם קריג אויסערן געזעץ".

— אָדער אפשר — שרייבט „פּאַרי מידי" — וואָלט ער איהם טאַקי געשאָנקען אַ שופר, פון וועלכען עס זאָלען הילכען די שלום ווערטער.

* * *

ווי ס'זאָל נישט זיין, דערווייל זענען געקומען קיין פּאַריז פאָרשטעהער פון 15 מלוכות אונטערצושרייבען דע סאָבמאַך, 6 מלוכות רעכענען זיך אַלס גרינדער. דאָס זענען פראַנקרייך, ענגלאַנד, איטאַליען, אַמעריקא, דייטשלאַנד און יאַפּאַן. זיי האָבען דאָס רעכט אַריינצונעהמען נאָך מלוכות, וועלכע וועלען אויסדריקען זייער ווילען אונטערצושרייבען דע סאייביגען שלום.

דער פאַקט אַליין פון ערקלערען פייערליך דעם קריג אויסערן געזעץ וועט שאַפען אַ פרידליכען גייסט צווישען פעלקער, און וועט אפשר ברענגען שפּעטער דעם אמת'ען שלום אויף דער וועלט.

און... אין דערזעלבער צייט איז אין מזרח אַזיען ענטשטאַנען אַ נייער מיליטערישער בונד פון 3 מלוכות, וואָס אויף דעם וועט זיכער זוכען צו רעאַגירען אייראָפּע:

טערקיי, פּערסיען און אַפגאַניסטאַן האָבען געשלאָסען נאָך קורצע אונטערהאַנדלונגען אַ מין מיליטערישע קאָנווענץ.

די קאָנווענץ פון דריי מוזולמענישע מלוכות, וואָס מאַכען אַדורך אַ פּראָצעס פון אויפלעבונג און איבערבוי איז אין אַ גרויסער מאָס נישט צום האַרצען ענגלאַנד, וועלכע האָט דאָרט איצט אַ שטאַרקען איינפלוס, און וועט איהם מוזען פערלירען. אויף וואָס פאַר אַנ'אופן זי וועט זוכען איהר איינפלוס צו דערהאַלטען, און וויפיל ער וועט זיין אין איינקלאַנג מיט'ן אונטערגעשריבענעם קעלאָג־פּאַקט, וועט אונז ווייזען אפשר די גאַנץ נאָהנטע צוקונפט.

ברבש.

Dr. Z. Rakowski

ספּעצ. פאַר אויערען-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקהייט.

קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 27-31.

שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7 [illegible]
אין לאַבאָראַטאָריע, [illegible] 17 פון 10—11 [illegible]

Dr. med. A. Uryson

קאָנסטאַנטינער 20, טעל. 35-85

איז צוריקגעקומען.

נעמט אָן פון 3 ביז 5 אַ זייגער נאָכמיטאָג.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאָדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

28 דינסטאָג	אויגוסט
יב	זון-אויפגאַנג 4.32
אלול תרפ"ח	זון-אונטערגאַנג 6.50

בלוטיגע שיסעריי אויף פּראַנטשישקאַנער גאַס.

1 דער'הרג'עטער און 2 שטערבליך־פערוואונדעטע.

(—) זונטאָג אַרום 10 אַ זייגער אין אָוונט, בעת דער פּאָליציאַנט שימטשאַק איז אַהיימגעגאַנגען פון אַ בעזוך ביי זיינע קרובים, האָט ער בעמערקט, ווי פאַר'ן הויז נום. 60 א'יף פּראַנצישקאַנער־גאַס שטעהט אַ קופּקעלע פערדעכטיגע פערזאָנען.

בעת ער איז צוגעקומען צו זיי, האָט איהם איינער מיט אַן עלעקטריש לעמפּעל אַ בלענדגעטון אין די אויגען און אַ צווייטער האָט איהם אונטערגעשטעלט אַ פיס פון וואָס שימטשאַק איז געפאַלען.

ווען דער פּאָליציאַנט האָט זיך דערהויבען און געוואָלט פערהאַלטען די קאָמפּאַניע, האָבען זיי איהם אַרומגערינגעלט און בעלעגט מיט קלעפּ. שימטשאַק האָט דאַן אַרויסגענומען דעם רעוואָלווער און אויפגעפאָדערט זיך פונאַנדערצוגעהן.

אַנשטאָט אָבער זיך פונאַנדערצוגעהן, האָבען ווי איהם אָנגעהויבען נאָך מעהר שלאָגען.

שימטשאַק האָט דאַן אָנגעהויבען שיסען. איינע פון די קוילען האָט געטראָפען אין שטערען דעם בעקאַנטען גנב, דעם 20־יעהריגען סטאַניסלאַוו טשעשלאַק פון בושעשינער 62, וועלכער איז באַלד געפאַלען אַ טויטער א'יפ'ן אָרט.

די פרעהליכע קאָמפּאַניע האָט זיך אָבער ווייטער נישט אָפּגעשראָקען און שימטשאַק'ן נישט אויפגעהערט שלאָגען, אַזוי אַז ער האָט ווייטער געמוזט שיסען, אין רעזולטאַט פון וועלכען עס זענען שווער־פערוואונדעט געוואָרען: דער 24־יעהריגער גנב וולאַדיסלאַוו וואַשאַק פון פּראַנצישקאַנער 60 און די 24־יעהריגע סטעפאַניא טשאפּלא.

ערשט דעמאָלט זענען די איבריגע ענטלאָפען און שימטשאַק האָט אַרויסגערופען די פּאָגאָטאָוויע, וועלכע האָט די צוויי שווער־פערוואונדעטע אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל, וואו ביידע ראַנגלען זיך מיט'ן טויט.

דער דער'הרג'עטער איז פערזיכערט געוואָרען אויפ'ן אָרט.

אויפ'ן אָרט פון דעם בלוטיגען אינצידענט זענען תיכף אָנגעקומען די אינספּעקטאָרען: ניערושעלסקי און נאָסעק, אויבער־קאָמיסאַר ווייער און פאַרשטעהער פון דער פּראָקוראַטור.

כּאַרטאַג איז דער קערפּער פון'ם דערשאָסענעם טשעשלאַק איבערגעפיהרט געוואָרען אין פּראָזעקטאָריום.

——:o:——

ארעסטירט א מערדער.

(—) מיט איינגע טעג צוריק איז אין טשערנאַוויץ (רומעניען) אויף אַ בעסטיאַלישען אופן דער'הרג'עט געוואָרען די פּוילישע בירגערין, די 23־יעהריגע בראָניסלאַווא לאַפּושאַנסקאַ, וועלכע שטאַמט פון שעראַדז און איז געווען אויף אַרבייט אין רומעניען, ווי די אָרטיגע אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, איז דעם מאָרד בעגאַנגען דער 27־יעהריגער פּאַוועל טעאָדאָר גרענקע, פון אַלעקסאַנדער נעבען לאָדז, וועלכער האָט געאַרבייט אין אַ רומענישע זאַקען־פאַבריק אַלס מייסטער.

אַזוי אָבער, ווי גרענקע איז פערשוואונדען געוואָרען, האָט דער פּוילישער קאָנסולאַט נאָכגעשיקט, נאָך איהם שטעק־בריף.

ווען די פּאָליציי אין אַלעקסאַנדער האָט דערהאַלטען אַזאַ שטעק־בריף, האָט זי תיכף אונטערגענומען אַן ענערגישע אויספאָרשונג און אין רעוואָלט פון דער אויספאָרשונג האָט זיך אַרויסגעשטעללט, אַז גרענקע, וועלכער האָט אַ ווייב אין אַלעקסאַנדער איז לעצטענס אָפט געקומען צו איהר נעכטיגען, נאָר זייט ער האָט זיך דערוואוסט, אַז פּאָליציי זוכט איהם, איז ער פערשוואונדען געוואָרען.

נעכטען, בעת דער עלסטער פּאָליציי־פּשאָדאָווניק באַשינסקי האָט שפּאַצירט איבער'ן שטעטעל, האָט ער עפּיס בעמערקט אַ מאַנספּערשוין, וואָס איז עהנליך געווען צו דער פּאָטאָגראַפיע, וואָס אויפ'ן שטעק־בריף נאָך גרענקען.

דער חשד האָט זיך נאָך פעסטער בעשטעטיגט דערמיט, וואָס בעת דער מאַנספּערשוין האָט בעמערקט, ווי דער פּשאָדאָווניק געהט צו צו איהם, האָט ער אָנגעהויבען צו אַנטלויפען.

באַשינסקי האָט איהם דאַן גענומען נאָכיאָגען, לויפענדיג אָבער, איז דער אומבעקאַנטער אַרויף א'יף אַ בריטשקע, פון וועלכער ער האָט אַראָפּגעוואָרפען דעם פוהרמאַן און איז אַנטלאָפען.

באַשינסקי האָט דאַן פערהאַלטען אַנ'אויטאָ און הינטער קאַלי האָט ער טאַקי דעם אומבעקאַנטען דערייאָגט און עס האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז דאָס איז טאַקי גרענקע.

גרענקע האָט זיך אין פּאָליציי מודה געווען, אַז ער האָט געהאַט אינטימע בעציהונגען מיט דער לאַפּושאַנסקאַ, דאַגעגען אָבער האָט ער זיך נישט מודה געווען, אַז ער זאָל זי האָבען ערמאָרדעט.

גרענקע איז געשמירט געוואָרען אין קייטען און איז איבערגעשיקט געוואָרען צום אויספאָרשונגס־ריכטער קיין לאָדז, פון וואו ער וועט איבערגעשיקט ווערען קיין רומעניען.

צוליב נדן ערמאָרדעט זיין ווייב.

דער מערדער פער'משפּט אויף 12 יאָהר טורמע.

(2) אין תחילת 1925 האָט אַ געוויסער סטאַניסלאַוו קאַמיעניאַק חתונה־געהאַט מיט זאָפיאַ קאָלאַס פון דאָרף גלוכאָוו נעבען לאַסק.

דאָס צוזאַמענלעבען פון דעם פּאָרל איז אָבער נישט געווען קיין גליקליכעס, ווייל קאַמיעניאַק האָט זיך כסדר געזוכט פּרעטענציעס צו זיין שווער און שוויגער, דערפאַר, וואָס זייער טאָכטער, זיין ווייב איז קראַנק אויף עפּילעפּסיע און אויך דערפאַר, וואָס פון דעם נאַנצען, צוגעזאָגטען נדן, האָבען זיי איהם געגעבען סך הכל 200 זל. און דאָ סאַויך, וועט ער ערשט בעקומען לאחר מאה ועשרים שנה.

סוף־כל־סוף האָט קאַמיעניאַק איבערגעלאָזט די פרוי און איז אַוועקגעפאָהרען קיין דייטשלאַנד און די פרוי איז צוריקגעגאַנגען צו איהרע עלטערן.

נאָך 4 חדשים זיין אין דייטשלאַנד, איז ער צוריקגעקומען און זיך בעזעצט מיט דער פרוי ביי זיין מוטער און שווער־ און שוויגער האָמ' ער געהאַלטען אין איין סטראַשען, אַז אויב זיי וועלען איהם נישט צוצאָהלען צו סנדן, וועט ער זייער טאָכטער דער'הרג'ענען.

לסוף האָט זיך דאָס פּאָר פּאָלק ווידער צוקריגט און זי איז ווייטער אַנטלאָפען צו איהרע עלטערן און מיט'ן מאַן האָט זיך נאָר פון צייט צו צייט געטראָפען.

דעם 7. פעברואַר זענען קאָלאַס'ם עלטערן געפאָהרען אין אַ שכנישען דאָרף אויף אַ חתונה. די טאָכטער האָט מיט די עלטערן נישט געוואָלט מיטגעהן, ווייל, ווי זי האָט ערקלערט, האָט זי זיך אָפּגערעדט מיט'ן מאַן צו געהן אויף דער חתונה צוזאַמען מיט איהם.

צומאָרגענס אינדערפריה האָט מען איהר געפונען, אַ טויטע מיט אַ צעשפּאָלטענעם קאָפּ, א'יפ'ן וועג, וואָס פיהרט אין דאָרף אַריין, וואו די חתונה אויף וועלכער זיי האָבען געוואָלט געהן, איז פאָרגעקומען.

די אַדורכגעפיהרטע רעוויזיע ביי קאַמעניאַק'ן האָט געפונען ביי איהם אויפ'ן יום־טוב־אַנצוג שפּורען פון בלוט און אויף דעם סמך איז ער אַרעסטירט געוואָרען.

נעכטען איז קאַמיעניאַק געשטאַנען פאַר'ן הייגען קרייז־געריכט. אויף דער געריכטס־פערהאַנדלונג, האָט קאַמיעניאַק זיך מודה געווען, אַז ער האָט דער'הרג'עט זיין ווייב און אָנגעגעבען דערביי פאָלגענדע אומשטענדען:

אין יענעם קריטישען אָוונט, בעת ער האָט זיך מיט זיין ווייב געטראָפען כדי מיט איהר צו געהן אויף דער חתונה, האָט ער איהר ערקלערט, אַז ער האָט קיין געלד נישט. דערויף האָט זי איהם ערקלערט, אַז אויב ער האָט נישט קיין געלד, וועט זי געהן מיט אַ צווייטען, וואָס האָט יאָ געלד.

זי האָט איהם דאַן געלאָזט שטעהן און אַוועקגעגאַנגען; ער איז איהר נאָכגעגאַנגען און בעמערקט, אַז נעבען וואַלד האָט אויף איהר געוואַרט עפּיס אַ מאַנספּערשוין, טיף אין וואַלד, האָט ער בעמערקט, ווי זיי האָבען זיך ביידע אַנידערגעלעגט. דאָס האָט איהם אויפגערעגט און, נישט וויסענדיג, וואָס ער טוט, האָט ער געכאַפּט אַ שטיין און איהר געדראַקט אין קאָפּ.

וויפיל מאָל ער האָט איהר אַזוי געהאַקט אין קאָפּ, געדענקט ער נישט, ווייל ער האָט פולשטענדיג פערלוירען דאָס בעוואוסטזיין.

נאָך אַ לענגערע בעראַטונג האָט דאָס געריכט אַרויסגעטראָגען אַנ'אורטייל לויט וועלכען קאַמיעניאַק ווערט פעראורטיילט פאַר דער'הרג'ענען זיין פרוי א'יף 12 יאָהר שווערע תפיסה. דערביי ווערט איהם, אויפ'ן סמך פון דער אַמנעסטיע, געשענקט אַ דריטעל פון דער שטראָף.

פערשידע ס.

(2) ווי מיר דערוויסען זיך, איז דער ביזאיצטיגער לייטער פון דער אַדמיניסטראַטיווער־אָפּטיילונג אין דער שטעטישער סטראָסטווע ה' מאַריאַן גידינסקי, איבערגעטראָגען געוואָרען אין דער וואָיעוואָדזטווע, וואו ער נעהמט איבער די לייטונג פון דער געזעלשאַפטליכער זיכערהייט'ס־אָפּטיילונג.

גידינסקי'ס אַמט וועט פערנעהמען ה' אַנטאָני טורסקי.

א צושטערטע חתונה.

(2) זונטאָג איז אויף אַלעיע קאָשטשושקי 83 פאָרגעקומען די חתונה פון קאַראל היינע. אויף דער חתונה איז אויך אָנוועזענד געווען היינע'ס מוטער אָלגאַ, וועלכע וואוינט שוין נישט מיט'ן מאַן וויט אַ רייהע יאָהרען.

פּלוצלינג האָט זיך די טיר געעפענט און אויף דער חתונה איז אַריינגעקומען היינע'ס פאָטער אומגעבעטענערהייט און זיך גענומען צו טשעפּען צום ווייב, וועלכע האָט אָבער נישט געוואָלט טאַנצען מיט איהם.

דער אַלטער היינע האָט איהר דאַן אויסגערעדט די האַנד און דער חתן־בחור, דערזעהענדיג, וואָס זיין פאָטער, דער מחותן, טוט מיט זיין מוטער, איז געפאַלען אין חלשות.

פּאָגאָטאָוויע איז געקומען און די חתונה איז צושטערט געוואָרען.

יודישע קינדער, וואָס די קראַנקען־קאַסע שיקט אויף קאָלאָניעס

וועלען נישט דארפען פאָהרען פרייטאָג צונאכטס.

ווי בעוואוסט, שיקט די קראַנקען־קאַסע אַרויס די קינדער אויף די קאָלאָניעס פרייטאָג אָוונד. אין שייכות דערמיט האָט זיך דער ראַבינאַט געווענדעט צו דער קראַנקען קאַסע מיט דער ביטע צו ענדערען פאַר די יודישע קינדער דעם טערמין פון אָבפאָהרען.

די פערוואַלטונג פון דער קראַנקען־קאַסע האָט דערויף געענטפערט, אַז דעם טערמין קען זי נישט ענדערען, דאַגעגען אָבער די עלטערן, וואָס ווילען נישט, אַז זייערע קינדער זאָלען פאָהרען פרייטאָג אָוונד קענען זיך מעלדען צו דער קראַנקען־קאַסע־פערוואַלטונג, וואו זיי וועלען בעקומען אויסגעצאָהלט די רייזע־הוצאות און די קינדער וועלען קענען פאָהרען מיטוואָך אָדער דאָנערשטאָג.

וויכטיג פאַר רעזערוויסטען!

(2) דער קאָמענדאַנט פון דער שטאָטישער פּ. ק. או. קלערט אויף, אַז יעדער רעזערוויסט, וועלכער האָט געדינט אין מיליטער, צי אַפילו אַזעלכער, וואָס האָט נישט געדינט נאָר איז דורך דער מיליטערישער קאָמיסיע אַנערקענט געוואָרען פאַר פעהיג צו דינען אין לאַנד־שטורם, מוז אומבעדינגט האָבען אַ מיליטעריש ביכעל, אַלס אַנ'ענטשפּרעכענדען מיליטערישען דאָקומענט.

איבערהויפּט איז דאָס ביכעל וועהר וויכטיג צו האָבען, ביי די מיליטערישע קאָנטראָלעס, ביים איבערמעלדען זיך, ביים אַרויסבעקומען אַנ'אויסלענדישען פּאַס א. ד. גל.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט מאָנט די שטאָטישע פּ. ק. או. אויפמערקזאַם, אַז די פערזאָנען, וועלכע פערלאָרען האָבען, דאַרפען אָנגעבען בקשות, וועגען אַרויסגעבען זיי מיליטערישע ביכלעך אָדער די ענטשפּרעכענדע פּ. ק. או.'ס.

——:o:——

צוגאָב־פּאָבאָר.

(ב) היינט וועט טעטיג זיין אין לאָקאַל אויף פּאָמאָרסקאַ 18 אַ צוגאָב־פּאָבאָר־קאָמיסיע פאַר די יאָהרגענג 1905, 1906 און 1907, וועלכע האָבען ביז איצט נישט רעגולירט זייערע בעציהונגען צום מיליטער.

צו דער קאָמיסיע דאַרפען זיך צושטעלען אַלע מאַנספּערשוינען פון די דערמאָנטע יאָהרגענג, וועלכע האָבען ביז'ן 1־טען אויגוסט געוואוינט אויפ'ן שטח פון די פּאָליציי־קאָמיסאַריאַטען 1, 4, 6, 7, 10, 12, 13 און 14.

די רעגיסטראַציע פון האַנדעלס־אונטערנעהמונגען.

(מ.) דער אינדוסטריע־אַמט פון דער ערשטער אינסטאַנץ איז אַרויסגעטרעטען מיט אַ בקשה צו דער לאָדזער וואָיעוואָדזטווע, אַז זי זאָל זיך משתדל זיין אין מיניסטעריום, וועגען פערלענגערען דעם רעגיסטראַציע־טערמין פון די אונטערנעהמונגען.

די בקשה ווערט מאָטיווירט מיט דער אוממעגליכקייט אַדורכצופיהרען די רעגיסטראַציע, וועלכע נעהמט אַרום איבער 40 טויזענד פירמעס אין משך פון אַזאַ קורצען טערמין.

גלייכצייטיג האָט דער פינאַנץ־אַמט, בכדי צו פערלייכטערען די רעגיסטראַציעס, געעפענט מיט'ן היינטיגען טאָג נאָך אַ רעגיסטראַציע־פּונקט, וועלכער געפינט זיך אין לאָקאַל פון שטאָט־ראַט אויף פּאָמאָרסקאַ 16.

דער קרימילאָווער רבי אין לאָדז.

נעכטען אין אָוונד איז אַדורכגעפאָהרען דורך לאָדז דער קרימילאָווער רבי.

דער רבי איז געפאָהרען אויף בעזוך קיין אַלעקסאַנדער, וואו ער האָט וואוינען צוויי קינדער.

היינט אינדערפריה קומט דער רבי צוריק קיין לאָדז, וואו ער וועט בלייבען אַ גאַנצען טאָג.

דער רבי וועט זיך אויפהאַלטען אין דער וואוינונג פון זיין איידעם, דעם סקערנעוויצער רבינ'ס זוהן, אויף דער זאַקאָנטנאַ 17.

ריין מוז זיין!

(מ.) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אינספּעקציע פון די סאַניטאַרע קאָמיסיע, האָט די געזונדהייטס־אָפּטיילונג ביים היגען מאַגיסטראַט צוגעצויגען צו פעראַנטוואָרטליכקייט, אַ רייהע הויז־בעזיצער פאַר עובר זיין אויף די סאַניטאַרע־פאָרשריפטען.

זעלבסטמאָרד דורך גאַז.

(—) נעכטען אַרום צוויי אַ זייגער, בעת די שכנים פון הויז נומער 1 אויף בענעדיקטאַ זענען צוריקגעקומען פון אַ פערווייל'ונג, האָבען זיי אויף די טרעפּען געפיהלט אַ ריח פון גאַז, וועלכער קומט אַרויס פון דער וואוינונג פון דער פאַמיליע ל., וועלכע ווײַלט אויף זומער־וואוינונג.

זיי זענען דאַן צוגעגאַנגען צו דער טיר און האָבען דערהערט פון אינעווייניג קרעכצען. זיי האָבען די טיר אויפגעבראָכען און געטראָפען ליגען אויף דער קאַזעטקע די 25־יעהריגע לידיאַ יעסקע, וועלכע איז שוין געווען פערטשאַדעט.

ווי עס האָט זיך אַרויסגעשטעלט, האָט זי מיט'ן ציל צו בעגעהן זעלבסטמאָרד אויפגעדרעהט די גאַז־רעהרען.

די אַרויסגערופענע פּאָגאָטאָוויע האָט איהר אין אַנ'ערנסטען צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

די סיבה פון זעלבסטמאָרד זאָל זיין, אַ ליבעס־ענטוישונג.

איז די אפּטייקעז

.היינטיגע נאַכט־דיזשורען

(2) מ. עפּשטיין (פּיעטרקאָווער 225); מ. באַרטאָשעוויטשי (פּיעטרקאָווער 95); מ. ראָזענבלום (צעגעלניאַנאַ 12); באַרפיין (וווּסכאָדניאַ 54); און י. קאָפּראָווסקי (נאָוואָמיעיסקאַ 15).

דער סך-הכּל פון הײַ-יעהריגען שניט.

אַלע מאָל קומען אַלץ מעהר און רעאַלערע ידיעות וועגען די רעזולטאַטען פון הײַ־יאָהריגען שניט. הגם, די ראָזינע ידיעות, אָבהענגיג פון די מקומות פון וואַנען זיי שטאַמען, לויטען פערשירען, און כאָטש זיי זענען איינע צו די צווייטע נישט ענהליך, פונרעסטוועגען קאָן מען אין אַלגעמיין פעסטשטעלען אַז די אַרויסגיבינקייט פון ווייץ איז בעדייטענר, בעת קאָרן איז שוואַכער און ערטערווייז האָט קאָרן נישט געבראַכט די געוואונשענע רעזולטאַטען. וואָס שייך ווייץ, ראַן אונטערליגט נישט קיין שום ספק, אַז אין רער הײַניכט שטעהט אין ערשטער רייה אַמעריקאַ. ווען אין אַמעריקאַ, כאָטש עס אונטערשיירען זיך די תבואה־פרייזען צווישען די פריוואַטע עקספּאָרטערען פון די אַמטליכע פרייזען, אָבער אין איין פּרט זענען זיי גלייכע, דאָס איז בנוגע דעם רעקאָרד פון דעם ווייצען אַרויסגיבינקייט. ספּעציעל אויב עס האַנדעלט זיך וועגען קאַנאַדאַ, זענען אַלע מודה, אַז די הײַ־יאָהריגע אַרויסגיבינקייט פון תבואה־סאָרט איז אַ גרויסע, אַז ש'ין יאָהרען לאַנגע געדענקט מען נישט אַ ענהליכע אַרויסגיבינקייט און מען האָפט אויף אַזאַ גוטען ווייצען־שניט, וועלכען קאַנאַדאַ האָט עד־היום נישט געהאַט. מען שאַצט אין אַלגעמיין דעם דאָרטיגען שניט אויף 535 ביז 540 מיליאָנען בושלען, דערפון אונטערשיירען זיך די אַמטליכע אויסרעכנונגען, וועלכע בעטרעפען — 510 מיליאָן בושלען.

אמת נישט רעקאָרד־מעסיג, אָבער גינסטיג שטעלען זיך פאַר די ציפערען בנוגע די פעראייניגטע שטאַטען פון דרום־אַמעריקאַ. דאָ זעהען מיר פריוואַטע אָפּשאַצונג פאָראויס דעם שניט פון ווינטער־ווייץ אויף 565 מיליאָן בושלען און דעם פריהלינג־ווייץ אויף 287 בושלען. און הגם די אַמטליכע ציפערען זענען נידריגער, פונדעסטוועגען איז וואַרשיינליך, אַז דאָרט וועט דער הײַ־יאָהריגער שניט פון ווייץ נישט אַרויסווייזען קיין גרעסערע דיפערענץ מיט דעם פאַר־אַ־יאָהריגען שניט, וועלכער איז בלי ספק געווען אַ זעהר גוטער.

אויף דעם אופן זענען צונישט געוואָרען אַלע פּעסימיסטישע השערות וועגען דעם שניט.

די ראָזיגע סיטואַציע האָט מיט זיך מיטגעבראַכט אַן ערנסטען אָבקלאַנג אויף די תבואה־בערזעס, וועלכע האָבען כאָטש די כסדר'דיגע ירידה טענדענצען בנוגע ווייץ, אַלץ ווייטער אַן'אָבוואַרטענדע שטעלונג.

ראַכט זיך, אַז פּונקט פערקעהרט שטעלט זיך אין אַמעריקאַ פאַר דער ענין מיט קאָרן. אויך אין דעם פאַל זענען פערהאַן אונטערשידען צווישען די אַמטליכע און פריוואַטע אָבשאַצונגען (בערך 45 אָדער 35 מיליאָן בושעלן), יעדענפאַלס, אָבער איינס איז זיכער, דאָס הײַ־יאָהר וועט אַמעריקאַ אויסנאַהם־ווייז האָבען אַ קליינעם שניט פון קאָרן. דאָס לאָזט זיך שוין בעמערקען איצט, ווייל קאָרן ווערט איצט פון אַמעריקאַ וועניג עקספּאָרטירט. פערגלייכענדיג די ציפערען פון אָנהויב פון חודש אויגוסט 1928 מיט די ציפערען פון דעם זעלבען חודש אין 1927 בעמערקט זיך א״יף דעם געביט אַ ירידה פון פופציג פּראָצענט.

אַ סך בעסערע האָפנונגען זענען אָבער פאַראַהאַן פון שניט האָבער, וואָס זיין אַרויסגיבינקייט וועט אין אַמעריקאַ איבערשטייגען די דורכשניטליכע אַרויסגיבינקייט פון צוויי גוטע יאָהר.

די אין צוזאַמענהאַנג דערמיט געשאַפענע לאַגע אויף די אַמעריקאַנער תבואה־בערזעס האָט זיך שטאַרק אָבגעשלאָגען אויף די אייראָפּעאישע מערק עס קומען דאָ אפילו פון צייט צו צייט פאָר זעלבבטשטענדיגע אָבקלאַנגען, וואָס טראָגען בלויז אַן'אינדיווידועלען כאַראַקטער. דאָס זענען אָבער ענצעלנע פאַלען קורץ־דויערענדיגע, וועלכע וועלען סוף כל סוף מוזען פערשווינדען אונטערן דרוק פון דער אַלגעמיינער אַטמאָספערע. פּרינציפּעל האָט סיי דער קויפער און סיי דער פערקויפער אַן'אָבוואַרטענדיגע שטעלונג און גלייך ווי די ערשטע א״זוי אויך מאַכען די צווייטע נישט קיין גרעסערע טראַנזאַקציעס. דער סטאַבּיליזאַציע־פּראָצעס פון די פרייזען איז נאָך נישט פערענדיגט און עס קענען נאָך אין דער ריכטונג קומען איבעראַשונגען.

אויב עס האַנדעלט זיך וועגען דעם שטאַנד פון שניט אין די איינצעלנע אייראָפּעאישע לענדער וועלען מיר זיך קורץ אָבשטעלען אויף עסטרייך און פוילען.

אין עסטרייך קאָן מען בעמערקען א מיניאַטור דערפון, וואָס עס לאָזט זיך פעסטשטעלן אין אַמעריקאַ. דער הײַ־יאָהריגער שניט פון ווייץ האָט איבערגעשטיגען מיט קרוב דריי מיליאָן צענטען ווי פאַר־אַ־יאָהרען, בעת דער שניט פון קאָרן ווייזט אַרויס אַ גרעסערען דעפיציט, אַפילו ביי די אָפּטימיסטישע אויסרעכנונגען. אויסנאַהמסווייזע גוט שטעלען זיך פאַר די אויסזיכטען אויף גערשטען, וועלכע זענען גרעסער ווי פאַר־אַ־יאָהרען. ענהליך זענען אויך די אויסזיכטען אויף האָבער. קאַטאַסטראָפאַל שטעלט אָבער פאַר צוליב דער טרוקעניש דער שטאַנד פון דער פּאַשאַ, וועלכע פעהלט שוין היינט אין עסטרייך און דער ראָזינער מאַנגעל לאָזט זיך איצט שטאַרק פיהלען.

וואָס שייך דעם שניט אין פוילען, שטעלט ער זיך פערשירען פאָר, אָבהענגיג פון די פערשירענע תבואה־סאָרטען. קאָרן וועט, לויט די פאָרזיכטיגע און אַפילו פּעסימיסטישע אויסרעכנונגען אַרויס־געבען אַזוי פיל, אַז אין ערנסטען פאַל וועט עס בעפרידיגען פולקאָם אונזער אינערליכען בעראַרף. עס וועט אָבער נישט פּלײבען גאָר נישט אויף עקספּאָרט. אויך ווייץ האָט צוליב דער לאַנג־דויערנדיגער טרוקעניש און ניכטען רייף־ווערען אַ סך געליטען. אָבער מיר וועלען מיט אונזער איינענעם ווייץ נישט קענען בעפרידיגען אונזער אינערליכען בעראַרף. דאָס איז אַ נאָרמאַלע דערשיינונג, וואָס חזר'ט זיך יערעס יאָהר איבער. אַם בעסטען פאַלט אויס דער שניט פון גערשטען, וועלכער וועט הײַ־יאָהר זיין זעהר גוט, סיי קוואַליטאַטיוו, און סיי קוואַנטיטאַטיוו. און דאַרום וועלען מיר אויך קענען דאָס יאָהר עקספּאָרטירען גערשטען. האָבער, הײַ זענען פריהער אויסגעפאַלען ערגער, אָבער היי האָט זיך דאַן פערבעסערט. די אויסזיכטען אויף קאַרטאָפעל וועלכע האָבען זיך לכתחילה פאָרגעשטעלט זעהר שוואַך, האָבען זיך אַ ראַנק די לעצטע רעגענס פערבעסערט. דאָס גרעטעניש אויף בּאָרקעס שטעלט זיך מיטעלמעסיג פאָר.

צעכן-רעגיסטראַציע און די כאַלופּניקעס

אַ רעלעגאַציע פון האַנדווערקער־פעראיין, (אַנגראַראָווע 9), וואָס איז בעשטאַנען פון ראַטמ. מילמאַן, אַרוואָקאַט קאַלעצקי און סעקרעטאַר שימקעוויטש, האָט אָפּגעהאַלטען צוויי קאָנפערענצען אין דער וואיעוואודזטווע מיט'ן נאַטשעלניק בייער. עס איז בערירט געוואָרען די פראַגע וועגען די כאַלופּניקעס, וועלכע זענען לויט אַ פעראָרדנונג פון האַנדעלס־מיניסטעריום בעפרייט פון רעגיסטראַציע. נישט קלאָהר איז נאָר, ווער עס קען בעצייכענט ווערען אַלס כאַלופּניק.

די רעלעגאַציע האָט פערטיירינט דעם געראַנק, אַז אַ כאַלופּניק הייסט יעדער, וועלכער אַרבייט פאַר אַן'אַרבייטס־געבער (פאַבּריקאַנט, סוחר, מאַגאַזינער) און נישט פאַר'ן פריוואַטען קונה, אפילו, ווען ער האַלט געדונגענע מענשען.

נאָך אַ לענגערען געשפּרעך איז בעשלאָסען וואָרען, אַז דער פעראיין זאָל אָנגעבען אַ געניוערען מעמאָריאַל וועגען דער פראַגע, וועלכער וועט איבערגעשיקט ווערען דעם מיניסטעריום צום רעצידירען.

דער פאָרשטעהער פון דער וואיעוואודזטווע האָט פאָרגעלעגט, אַז די כאַלופּניקעס זאָלען זיך דערווייל נישט רעגיסטרירען, ביז עס וועט אָנקומען די גענעריגע פעראָרדנונג פון דער צענטראַלער מאַכט; דערביי האָט ער פערזיכערט, אַז קיין שום כאַלופּניק וועט נישט בעשטראָפט ווערען פאַר נישט רעגיסטרירען, דעם ווערקשטאַט ביז צו דער אויבענדערמאָהנטער צייט.

אַ'אַ מעמאָריאַל איז שוין געוואָרען אָנגעגעבען.

היינטיגער 3-טער יאָהרצייט פון א. אייזענשלאָס

היינט פאַלט אויס די דריטע יאָהרצייט נאָכ'ן פּליבטען היגען שריפטשטעלער א. אייזענשלאָס.

נאָכ'ן פערשטאָרבענעם זענען שוין געזאָגט געוואָרען אַזוי פיל שבחים, אַז עס איז באמת איבריג נאָכאַמאָל צו דערמאָנען די גרויסע פערדינסטען, וואָס דער פערשטאָרבענער שריפטשטעלער האָט געהאַט פאַר דער ייכטער פאָלקסטימליכער ליטעראַטור, וועלכע ווערט אַזוי גער געלעזען פון דעם היימישען, פאָלקסטימליכען עולם, וועלכער האָט דעם פערשטאָרבענעם געהאַלטען פאַר איינענעם מענש און זיך געקומען פאַר איהם אָפּרעדען פון זיינע ליידען און מיט איהם זיך טיילען מיט זיינע פריידען.

אייזענשלאָס איז פאַר'ן לאָרוער צייטונגס־לע ער געווען דער באַר־מים־חיים, וועלכער האָט איהם פיין משבת לשבת געגעבען אַ געשמאַקען טרונק, אַנ־אויפגעשעפּטען פון פאָלקס־קוואַל און גראָר, ווי אַ קוואַל איז ער אייביג געווען פריש, שעפּעריש, מונטער און דערקוויקענד, ביז צום לעצטען אָטעם־צוג.

Z

* * *

היינט 12 אַ זייגער קומט פאָר די הזכרה, נאָכ'ן פערשטאָרבענעם שריפטשטעלער אַלתר אייזענשלאָס.

אין די היגע ליטעראַרישע קרייזען האָט מען זיך אויך געגרייט, אין צוזאַמענהאַנג מיט דער דריטער יאָהרצייט, איינצואָרדנען אַ טרויער־אַקאַדעמיע, נאָכ'ן פערשטאָרבענעם, נאָר צוליב'ן רעמאָנט פון פיל־האַרמאָניע־זאַל איז די אַקאַדעמיע אָפּגעלעגט געוואָרען.

וועגען דעם ענין ווערט ער געבעטען צו קומען אין ביוראָ פון „אָרט“ וואָלטשאַנסקאַ 27.

אַרעסטירט אַ באַנדיט

(2) זייט אַ לענגערע צייט האָט דער באַנדיט קסאַווערי גאַליאַט געהאַלטען אין שרעק די איינוואוינער פון לאַסקער, בזשעזשינער און לענטשיצער פּאָוויאַטען.

דער באַנדיט האָט ראַבירט, דער'הרג'עט און מען האָט איהם קיינמאָל נישט געקאָנט כאַפּען.

לסוף איז מיט איניגע וואָכען צוריק געלונגען צוויי פּאָליציאַנטען דעם באַנדיט צו פערהאַלטען אין גאַלקובעק און איהם איינצוזעצען אין דאָרטיגען ארעסט.

דער באַנדיט איז אָבער פון דעם ארעסט פון גאַלקובעקער פּאָליציי־פּאָסטען ענטלאָפען און ער האָט ווייטער אָנגעשראָקען די בעפעלקערונג.

פערגאַנגענעם שבת האָט דער פּאָליציי פּאָסטען אין גאַלקובעק בעקומען אַ פערטרויליכע ידיעה, אַז גאַליאַט געפינט זיך אויפ'ן פעלד, נעבען דאָרף זשאַקאַוויץ, אוז ער שלאָפט.

פּאָליציי האָט איהם, אַ שלאָפענדיגען אָבגעטון קייטעלעך אויף די הענד און איהם אָבגעפיהרט קיין לאָדז.

פון „אָרט“.

פאַר פנחס טשעכאָטשאַ, (קאָנסטאַנטינער 28), קומט אָן אַ שטריקער־מאַשין פון זיין קרוב אין אַמעריקאַ.

יורידישע עצות.

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רעדאַקציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט“ ענטפערען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

8017. אַ שט. לעזער פון אַלעקסאַנדער 24.

אַ קאַסאַציע קאָנט איהר דערלאַנגען. איהר מוזט אָבער אַריינטראָגען אַ קויציע.

8018. קאַטעק.

דער אַקט אינטערציזי מוז געמאַכט ווערען פאַר די חתונה־אַקטען. וועגען צוזאַמענשטעלען דעם אַקט אינטערציזי דאַרפט איהר זיך ווענדען צו אַ רעיענט.

8019. גאָלדמאַן.

אויב דער בעטרעפענדער סוחר האָט אַ „געוואוינטייל“ צו לייקענען יעדעס מאָל זיין אונטערשריפט אויף די אויסגעשטעלטע וועקסלען, וואָלטען מיר אייך געראַטען, בכדי אויסצומיידען פערשידענע אונאַנגענעהמליכקייטען, אַז די אונטערשריפטען פון די געננמענע ביי איהם וועקסלען זאָלען בעשטעטיגט ווערען דורכ'ן רעיענט.

8020. K. B.

מעג דער מינדעריעהריגער האָבען אויסגעקויפט דעם פּאַטענט אויף זיין אייגענעם נאָמען סיי ווי קאָן מען אין זעלבען געשעפט סעקוועסטרירען די פערהאַנענע דאָרט סחורות, אויפ'ן חשבון פון פאָטערס חובות.

8021. שיבל.

מיר ראַטען אייך צו מאַכען בעסער אַן'אַקט użytkowania darowizny און אַזאַ אַקט דאַרף צוזאַמענשטעלען אַ רעיענט.

8022. אַ לאָקאַטאָר פון סטאָדאָלניאַנע.

נישט בלויז פאַר 6 יאָהר, ווען מען איז שולדיג אפילו בלויז פאַר 2 קוואַרטלען איז שוין דאָס געריכט בערעכטיגט צו ערטיילען אַן'עקסמיסיע.

מעלדונג.

אַכטונג באַלוטער־וועבער פון וואָלענע טיכער.

היינט, דינסטאָג, דעם 28. אויגוסט 8 אַ״ענד קומט פאָר אין לאָקאַל פון פעראיין פּייפער 13 אַ פערזאַמלונג אַלע דאַרפען קומען. 410

די פערוואַלטונג פון טעקסטיל פעראיין אָפּטיילונג 7 „נייע“.

נאָר אויף א קורצע צייט!

פּערפומעז

פּודערן, טואַלעטען־זייף, העלניש־ און בלומען־וואַסער

15% | ווי אויך אַלע אַרט קאָסמעטיק האָב איך פערקלענערט די פרייזען מיט 15%

פּערפומעריע

י. דרוקער, 11 זאַוואַדזקאַ 11

בעמ.: פאַר ענגראָסיסטען גרעסערער ראַבאַט.

וויכטיג פאַר די איינוואוינער

פון שייבלערס, גייערס־ראַאָן און ווידזעוו.

איך מאַך בעקאַנט, אַז איך האָב ערעפענט אַ

ביטשריפטען־ביוראָ

אויף דער קילינסקי־גאַס 126, פראַנט־לאָדען

און ערלעדיג פּינקטליך און רעעל אַלערליי געריכטס־ און שטייער אנגעלעגענהייטען, ביטעס, רעקורסען, אַדוואָקאַציעס, אַפּעלאַציעס, איבערזעצונגען, שותפות־אַקטען ווי אויך וועגען דער אַמנעסטיע.

J. BIGELAJZEN רעכטס קאָנסולענט אַכטונגספאָל

עס ווערט געזוכט

א מעדעל

צו לייכטע אַרבייט פון זאַפּאַרט געצאָהלט. זיך צו מעלדען אין פאַבריק פון פאַנטאַפעל, נאַרוטאָוויטש 18 פירמאַ „ספּאָרט“.

מאַגאַזין פון עלעגאַנטע

שיך

L. FRIEDLAND, Cegielniana 51, tel. 71-41

עמפּפעהלט צום איצטיגען סעזאָן אַ רייכען אויסוואַהל פון שיך לויט די לעצטע אויסלענדישע מאָדעלען.

בעמערקונג: אַ גרויסער אויסוואַהל פון שול־שיכוואַרג.

2 יונגעלייט

זוכען צו דינגען אַ צימער מיט אַ בעזונדערע, איינגאַנג אָפּערטען אונטער „צימער“ אין אַדמינ. 168

אַכטונג, גנבים!

איך בעט די חשוב'ע גנבים, וועלכע האָבען שבת אָוועגד ביים לונאַ־פּאַרק ביי מיר אַרויסגע'גנב'עט אַ פּאָרטפעל מיט געלד, וועקסלען און דאָקומענטען, אַז זיי זאָלען מיר צוריקשיקען די דאָקומענטען און די וועקסלען, וועלכע האָבען פאַר זיי קיין שום ווערט נישט.

ש. ראַפּאָפּאָרט, פראַנציסקאַנער 30.

שטיק-אַרבייטער

האַנד-נייהערינס

ווי אויך אַ לערן־יונגעל ווערען געזוכט ביי פּאַסטערנאַק, צעגעלניאַנאַ 13.

אַ קוואַליפיצירטער

שטריקער

אויף קאָפּציהער ווי אויך אַ שפּולערין ווערען געזוכט אַנראַראָוואַ 32 פראָנט, 2־טער שטאָק.

עס איז נויטיג

אַ בוכהאַלטער

וואָס קאָן פיהרען דאָפּעלטע בוכפיהרונג אויף איין שעה אין טאָג. פעראינטערעסירטע קענען פראַגען אין „נ. פאָלקסבלאַט“ אינטער ליטערע „B“. 107

אַ האַנד-נייהער

— און —

אַ לערן-יונגעל

ווערען געזוכט ביים קירושנער גרובשטיין, צעגעלניאַנאַ 50.

קאַליגראַף

ל. בערמאַן

(דער יונגער) וואוינט אויף זאַוואַדזקאַ 19, 1־טער שטאָק, און לערנט אויסשעהן און שנעל שרייבען און אויך גוט אַ יודישען בריף אין 15 לעקציעס

געדענקט: זאַוואַדזקאַ 19

אין דהויז פייפט דער דלות
און פאר לייטע מאכט מען דעם אנשטעל פון נגידים

(א בריף פון אמעריקע).

פערשירענערליי פערשוינען זענען פערהאן אויף גאט׳ס וועלט.

אפילו אזעלכע, וואס זענען נישט דאס, וואס זיי זענען, נאר דאס, וואס זיי ווילען זיין...

צווישען די גאר טשיקאווע ברואים, וואס מען געפינט היינטיגע צייטען אין אמעריקא, זענען די, וואס האבען זיך אנגעכאפט אין כלל, אז די בעסטע זאך אין דער וועלט איז — זיך א קניפ פון אין דער באק, אבי די פארב זאל שטעהן...

געפינט מען טאקע צווישען זיי אזעלכע טיפען, וואס זענען אין דער אמת׳ען גאנץ היבשע קבצנים, אבער פאר לייטען פיהרען זיי זיך אזוי, גלייך ווי זיי וואלטען געווען נאר גרויסע נגידים און וואלטען פערמאגט נישט אנדערש, ווי ראקפעלער׳ס אוצרות.

ביי זיך אין הויז, ווען קיין זייטיגע מענשען זענען דערביי נישטא שפארט מען אפ פון דער קישקע און מען פערגינט זיך נישט אפצועסען א זאטען מיטאג. אבער פאר דער וועלט שפילט מען די ראלע און מען מאכט דעם אנשטעל פון רייכע לייט.

איהר זעהט היינטיגע צייטען, ווי איינער יאגט זיך ארום אין אן׳אויטאמאביל, דארפט איהר דערפון נישט דרינגען, אז ער איז טאקע אזוי פערמעגליך, אז ער קען זיך פערגינען צו האבען אן׳אייגענעם אויטאמאביל.

אמאל איז ער גאר פון די טיפען, וואס קנייפען זיך אין באק, אבי די פארב זאל שטעהן...

ער דרעהט זיך גאר דעם קאפ איבער יעדען סענט, וואס ער דארף אויסגעבען; ער קען זיך נישט פערגינען אריינצוגעהן אין א רעסטאראן און אפעסען א זאטען מיטאג; ער קען זיך אפשר נישט פערגינען אויסצוטרינקען א גלאז־וואסער און זיך אפקיהלען אביסעל אין א הייסען טאג. אבער אן׳אויטאמאביל האט ער.

און דוקא נישט דערפאר, וואס אהן דעם אויטאמאביל קען ער זיך נישט בעגעהן, נאר פשוט דערפאר, וואס ס׳געהט איהם אין לעבען, אז לייט זאלען זעהן, אז ער האט אן׳אויטאמאביל און זאלען מיינען, אז ער איז א פערמעגליכער מענש, וואס איז אימשטאנד זיך צו פערגינען אזעלכע זאכען, וואס אנדערע קענען זיך נישט פערגינען...

דאס איז ביי איהם זעהר נויטיג.

לויט זיינע פערדינסטען קען ער אפשר נישט צאהלען מעהר, ווי פופציג־זעכציג דאלאר א מאנאט דירה־געלד. אבער ער וואוינט מיט זיין פאמיליע דוקא אין אזא דירה, וואס קאסט נישט ווענינער, ווי הונדערט און פופציג דאלאר א מאנאט, און דוקא אין אזא געגענד, וואס איז בעקאנט אלס א רייכער.

עס פאסט איהם בעסער צום רומעל צו זאגען:

— איך וואוין אויף ריווערסאיד דרייוו.

אדער:

— איך וואוין אויפ׳ן גרענד קאנקורס.

— געבען פראספעקט־פארקט.

אדער גלאט — אין א שעהנעם געגענד.

אט זאלען לייט זעהן, אז ער איז נישט אבי ווער; אז ער איז א פערמעגליכער מענש, אז ער לעבט רייך און פייפט אויף דער וועלט.

עס איז איהם שווער נאכצוקומען די הוצאות, וואס ער האט, דרעהט ער זיך דעם קאפ און בארגט געלד ביי וועמען ער קען נאר, ביי דער זון מיט דער לבנה; ער צאהלט פראצענטער אויף פראצענטער, ער לאזט זיך שינדען די הויט, ער איז שטענדיג פערבארגען אין חובות; ער בארגט ביי איינעם און גיט אפ א צווייטען. דערנאך בארגט ער ביי א צווייטען און גיט אפ א דריטען. דאס גאנצע לעבען זיינס איז א קייט פון לייהען און בארגען און אפגעבען; און ער ווערט שוין אזוי געוועהנט דערצו, אז עס איז שוין ביי איהם א גאנץ געוועהנליכע זאך און עס ארט איהם שוין גאר נישט.

ווייל דער עיקר ביי איהם איז — זאל די וועלט מיינען, אז ער איז רייך!

און דאס מערקווירדיגסטע דערביי איז, וואס אזעלכע טיפען געוועהנען איין זייערע פרויען אויך צו מאכען אן׳אנשטעל פאר לייטען.

די פרוי פון אזא טיפ שפילט אויך אונטער אין דער קאפעליע פון פאלשע טענער; זי געוועהנט זיך איין צו לעבען נישט פאר זיך, נאר פאר יענעם, דאס הייסט, דאס גאנצע לעבען איהר איז נישט מעהר, ווי אן׳אנשטעל, א פאזע, און אלעם, וואס זי טוט, איז נאר צוליב דעם, אז לייט זאלען מיינען, אז זי איז רייך און אז זי באדט זיך אין עושר און אין כבוד.

כדי לייט זאלען מיינען, אז זי איז רייך, נעהמט זי אויף אויסצוצאהלען דימאנטען און ברילליאנטען און בעהענגט זיך מיט זיי.

זי בארגט געלד און קויפט זיך טייערע קליידער.

און איינינע געהען זאגאר אזוי ווייט, אז זיי אנאנסירען אין די צייטונגען, אז זיי זוכען א דינסט כדי זיי זאלען זיך דערנאך דערמיט קענען בעריהמען פאר לייטען.

די דינסט קומט, זאגט מען איהר, אז זי איז געקומען צו שפעט, אז מען האט שוין צוגענומען אן׳אנדערע, כאטש אין דער אמת׳ן האט מען גאר קיינמאל נישט געטראכט וועגען צונעהמען א דינסט, ווייל מען קען דאס פשוט נישט אויספיהרען.

אין אזעלכע פאמיליעס זעהט מען אפטמאל די אומגליקליכסטע זאכען. ווען אין הויז זענען דא דערוואקסענע קינדער, מאכט מען זיי אלעמען ארבייטען, און פון זייערע פערדינסטען מאכט מען דערנאך א שעהנעם „תכלית".

דער „תכלית" דריקט זיך אפטמאל אויס אין דעם, וואס דער טאטע און די מאמע פאהרען זיך אוועק קיין אטלאנטיק סיטי און שטעהן דארטען איין אין א רייכען האטעל, כדי זיי זאלען זיך דערנאך קענען בעריהמען פאר לייטען.

ווען מען פאהרט אוועק קיין אטלאנטיק סיטי און מען פערפאהרט אין א רייכען האטעל, הויבט מען אן שרייבען קארטלעך און בריוולעך צו אזעלכע בעקאנטע, מיט וועלכע מען זעהט זיך אין שטאט אפשר איין מאל אין א יובל. ווייל דער עיקר איז נאר, אז יענע אלע מענשען, וועלכע וועלען די קארטלעך און בריוולעך בעקומען, זאלען וויסען, אז „מיסטער סאו און סאו" און „מיסעס סאו און סאו" געפינען זיך איצט אין אטלאנטיק סיטי און זיי שטעהען איין אין דעם און דעם האטעל.

איינינע געהען נאך ווייטער און ווען עס קומט דער ווינטער, פערגינט מען זיך אוועקצופאהרען קיין פלארידע אויף א פאר וואכען.

דאס קאסט אפ א שעהנע מטבע, אבער עס לוינט זיך.

מען לייהט און מען בארגט, מען פערזעצט וואס מען קען נאר, מען שפארט אפ פון׳ם עסען, אבי צו זיין צווישען נגידים, וועלכע פאהרען ווינטער קיין פלארידע; אבי לייט זאלען מיינען, אז מען איז רייך.

אלע מאל קויפט מען אן׳אויטאמאביל אויף אויסצוצאהלען. מען פראנטעוועט אפ מיט דעם נייעם אויטאמאביל א שטיקעל צייט און מען ווייזט זיך מיט איהם פאר לייטען. די מאנאטליכע צאהלונגען מאכט מען נישט, נעהמט מען ביי זיי צו דעם אויטאמאביל. אבער זיי ווערען דערפון נישט נתפעל. זיי נעהמען ווידער אן׳אויטאמאביל אויף אויסצוצאהלען, און דערצעהלען א געשיכטע, אז זיי האבען דעם אלטען אויטאמאביל אויסגעביטען פאר א נייעם.

אין הויז פייפט דער דלות אין אלע ווינקעלעך עס פעהלען אויס די נויטיגסטע זאכען; אפילו אין אזא זאך ווי וועש איז א מאנגעל. אבער מען האט אלעם, מיט וואס מען דארף זיך אויספוצען פאר דער וועלט.

דאס וועש איז אלט און צוריסען, אבער די אויבערשטע קליידער זענען ניי און ראש״ניג.

אט אזוי לעבען זיי, די דאזיגע פארשוינען. וועלכע זענען לויטער פאזע און אנשטעל און עס איז נעבעך, א ביטערער רחמנות אויף זיי.

זיי וואלטען שוין אפשר אליין געוואלט ארויסקריכען פון דעם פלאנטער, אין וועלכען זיי האבען זיך אריינגערעהט, מיט זייערע פעררוסטענע נערווען און טעמפע קעפ. אבער זיי קענען שוין פון דעם פלאנטער נישט ארויס. מען האט זיי שוין איינגעהילט אין נגידישע וויקעלעך און זיי מוזען זיך שוין איבער געוואלד פיהרען אזוי, אז לייט זאלען מיינען, אז זיי זענען רייך.

ארימע מענשען!

מ. גלעבאוויטש.

א סלאוועני׳שער יוד האט דערפונדען די ערשטע לופט־שיף

(א בריף פון וויען).

נאר אין דער געשיכטע פון דער לופטשיף־טעכניק איז עס בעקאנט, אז דער ערשטער לופט־פליהבאלאן איז געווארען ערפונדען און געבויט פון א סלאוועני׳שען יוד, דוד שווארץ, וועלכער האט זיך דאן איבערגעצויגען קיין וויען און איז געשטארבען דורך דער איבעראשענדיגער טריאומף־טעלעגראם, אז זיין ווערק ווערט בעטראכט פאר א גרויסען ערפאלג. גראף צעפעלין האט שפעטער אפגעקויפט פון דוד שווארץ׳ס אלמנה די ערפינדונג מיט אלע פלענער און זינט דעמאלט מאכט מען אין דייטשלאנד די גרעסטע אנשטרענגונגען, אז דער נאמען פון יודישען ערפינדער זאל פערגעסען ווערען.

ב

דעריבער איז גראד איצט, ווען א נייער צעפעלין־באלאן איז פערטיג געווארען, אין פרידריכהאפען, כדאי אויפצופרישען די גאנצע געשיכטע, כדי עס זאל נישט פערלוירען ווערען דער כבוד און דער שם פון א יודישען זשעני, וועלכען דער אומגליק האט פערפאלגט.

דוד שווארץ איז געווען א האלץ־סוחר אין זאגרעב, און זיין פרנסה האט איהם געצוואונגען אפט בלייבען וואכען לאנג אין וועלדער גאנץ אליין און אויספיהלען די פוסטע צייט מיט׳ן שטודיום פון פערשידענע וויסענשאפטליכע ביכער. ער איז געווען אן׳אינטעליגענטער סוחר און געהאט א בעזונדערען אינטערעס פאר טעכניק און מעכאניק. צווישען זיינע פערשידענע ביכער פלעגט ער אם ליבסטען זיך גריבלען איבער א מעכאנישען לערנבוך, ביז ער האט בעקומען א געדאנק נעמען זיך קאנסטרואירען א לופט־שיף. ער איז געווען א יוד אן׳עושר און האט געגלויבט, אז עס וועט איהם געלונגען מיט אייגענע געלדמיטלען און מיט אייגענע כוחות.

און אט אזוי האט דוד שווארץ זיך אריינגעווארפען אין ספעציאליסטישע שטודיום־פעכער, פערגעסענדיג פולקום אן זיין פרנסה און אן זיין אייגענער פאמיליע. זיין ערשטע ערפינדונג איז געווען אז פון שטאף און וועב־צייג וועט קיינמאל קיין לופט־שיף נישט געבויט ווערען, נאר פון מעטאל, און ער האט אלס ערשטער גענומען פערווענדען אלומיניום. זיינע אלומיניום־שטודיען האבען זיך אזוי ווייט פערטיפט, אז ער האט באלד געקאנט מאכען צוויי נייע ערפינדונגען: ערשטענס, אז אלומיניום איז לייטבאר, וואס די מעכאניק האט תמיד געהאלטען פאר אוממעגליך, צווייטענס, ווערט פערשטייפט דער אלומיניום אין לופטשיף גופא, ווערט האלטבאר, ווי א פעסטער מעטאל. אויף די דאזיגע ערפינדונגען האט דוד שווארץ געארבייט עטליכע יאהר ווי א פשוט׳ער ארבייטער אין א פרעמדער אלומיניום־פאבריק.

אין יאהר 1890 איז דוד שווארץ פערטיג געווארען מיט אלע זיינע פארשונגען, פלענער און וויכטיגסטע מעכאנישע בוי־הכנות, ער האט דערמאלט פארגעלייגט דעם עסטרייכישען קריגס־מיניסטער גענעראל קריגהאמער אין וויען דעם גאנצען פראיעקט, וועלכער האט שטארק אויסגענומען אין די געהעריגע מיליטערישע קרייזען. אבער דער קריגס־מיניסטער האט זיך אפגעזאגט אויסצופיהרען די פולע קאנסטרוקציע־עקספערימענטען אויפ׳ן חשבון פון מלוכה־ביודזשעט. שווארץ אליין האט שוין געהאט פערבויט זיין אייגענעם פערמעגען און נישט געהאט מיט וואס ווייטער צו ארבייטען.

אין מיליטערישע קרייזען האט מען אבער פיל ארומגערעדט דעם יודישען לופטשיף־„משוגעת". און אזוי האט זיך דער רוסישער מיליטער־אטאשע אין וויען זיך אויך דערוואוסט וועגען דוד שווארץ׳ס לופטשיף־פראיעקט. ער האט דורכגעזעצט אין פעטערבורג, אז מען זאל איינלאדען דעם יודישען ערפינדער קיין רוסלאנד און געבען איהם דארט די פינאנציעלע און טעכנישע מעגליכקייטען אויסצופיהרען זיין ערשטען מאדעל פון א פולשטענדיגען לופט באלאן. און שווארץ האט טאקע געבויט אין פעטערבורג א לופט־שיף פאר דער רוסישער מיליטער־פערוואלטונג. עס זענען אויך געלונגען צוויי גרויסע פראבע־פליהען. אבער דער יודישער ערפינדער האט זיך געפיהלט זעהר שלעכט אין פעטערבורג, וואו מען האט איהם ארומגערינגעלט מיט געהיים־אגענטען און אפילו ביי די פליה־פראבעס האט מען איהם ערשט איבען געזאגט, וועלכע שטרעקעס און וואו ער מעג פליהען.

און ביי דער דריטער און לעצטער פליה־פראבע איז דוד שווארץ אנטלאפען ביינאכט פון רוסלאנד, קוים מיט׳ן לעבען, צעברעכענדיג דעם מאדעל פון זיין לעבענסווערק מיט אייגענע הענד.

די דריטע פליה־פראבע האט געדארפט זיין די ענטשיידענדיגע. פון אט דער לעצטער פראבע איז געווען אפהענגיג צי די רוסישע רעגירונג וועט שרייבען א קאנטראקט מיט׳ן יודישען ערפינדער און איבערנעהמען זיין מאדעל אויפצובויען די ערשטע לופטשיף מיט׳ן געלד פון רוסלאנדס מלוכה־קאסע. האט זיך אבער דוד שווארץ דערוואוסט בסוד־סודות, אז די פעטערבורגער מיליטער־בעאמטע גרייטען זיך קאנפיסקירען זיין מאדעל און איהם אריינווארפען אין טורמע אונטער׳ן כלומרשטען חשד פון שפיאנאזש פאר עסטרייך־אונגארן. ער האט דערום אויף גיך זיך פערשאפט א פאלשען פאספארט און איז עוקר געווען אין א פינסטערער נאכט פון רוסלאנד, צעשטערענדיג פריהער די קאנסטרואירטע לופט־שיף־מאדעל, כדי רוסלאנד זאל נישט קענען מאכען קיין קאפיעס. אנטלויפענדיג פון רוסלאנד מיט ליידיגע הענד ווי א מערדער פון זיין איינציג קינד האט דוד שווארץ געהאט פערלוירען די לעצטע האפנונג פון זיין לעבען און איז אריינגעפאלען אין מרה־שחורה פון ארימקייט און אפהענגיגקייט.

אבער באלד האט זיך דערפיהלט א שטארקער אינטערעס פון דייטשען קייזער פאר דער געניאלער ערפינדונג פון וויענער יודישען האלץ־הענדלער. די דייטשע לופטשיף־מיליטער־אפטיילונג אין בערלין האט ארויסגעגעבען א געוואלדיגע ליב־עקספערטיזע איבער דוד שווארץ קאנסטרוקציע־פלענער, און מען האט איהם גערופען קיין בערלין אויפסניי אויפצונעהמען די ארבייט אין א ספעציעלער מיליטערישער ווארשטאט אויפ׳ן טעמפעלהאפער פליה־פעלד, די ערשטע פראבע אין יאהר 1896 איז אפגעזאגט געווארען, ווייל דער רוסישער צאר איז דעמאלט געקומען אלס גאסט צו די דייטשע מיליטער־מאנעווערעס אין שלעזיען. האט ווילהעלם געמוזט זיין דערביי און נישט געקאנט זיין ביי די פליה־פראבעס, וועלכע ער האט געוואלט אליין אנקוקען. אזוי ארום איז די פליה־פראבע אפגעלייגט געווארען אויפ׳ן פריהלינג 1897.

פאקטיש האט דוד שווארץ בעקומען דעם 13 יאנואר 1897 א דעפעשע פון בערלין קיין וויען, אז עס איז שוין צוגעגרייט דער גאז אנצופיהלען די לופט־שיף. די טעלעגראם מיט אזא פרעהליכער בשורה האט דעם יודישען ערפינדער אזוי געריהרט אז ער איז נאך עטליכע מאל איבערלייענען, אנידערגעפאלען א טויטער פון א הארץ־שלאג.

און אזוי ווי אן׳אומגליק קומט קיינמאל נישט אליין, איז טאקי באלד געווען דער צווייטער. בעת די אלמנה מיט די דריי יתומים האט גענומען אויף זיך די לעצטע צוגרייטונגען פאר די בערלינער פליה־פראבעס, האט די דייטשע מיליטער קאמאנדע חרטה געקריגען אויפ׳ן עסק בעריהמט צו מאכען א יוד נאכ׳ן טויט און ארויסגעלאזען א פערבאט וועגען דער בעטייליגונג פון דייטשע לופטשיף־אפיצירען אין דער פליה־פראבע, דאס הייסט, אז עס איז פלוצלונג נישט געווען קיין פילאט צו פיהרען די לופטשיף און ס׳איז נישט מעגליך געווען דורכצופיהרען די פליה־פראבע:

דורך דעם איז די יודישע אלמנה געצוואונגען געווארען צו אנגאזשירען א פראסטען קאוואלעריסט אלס פילאט און מעכאניקער, וואס זיין איינציגער זכות איז געווען, אז ער האט אמאל געדינט א שטיקעל צייט ביי די דייטשע לופטפליהער. און ער האט פערענדיגט די טראגישע פערניכטונג פון יודישען מייסטערס ערשטען לופט־שיף.

די לופטשיף האט זיך שוין אויפגעהויבען אין דער לופט, ארומגעפליגען עטליכע מינוטען אין שטאלצע קרייזען און איז פלוצלונג אראפגעפאלען און זיך צובראכען אויף שטיקלעך. אין מיטען דער פליה־פראבע האט זיך ארויסגעגליטשט א רימען פון א מאטאר־ראד, וואס יעדער פאכמאן קען לייכט און באלד פעריכטען אין מיטען פליהען. דער פראסטער קאוואל האט דאס אבער נישט פערשטאנען, ער האט אויפגעמאכט די ווענטילען און עס איז ארויסגעשטראמט דאס גאנצע גאז. דאדורך האט דער אפאראט נאטירליך געמוזט אראפפאלען.

צווישען די נייגעריגע געסט אויפ׳ן פליה־פלאץ איז געשטאנען אויך גראף צעפעלין. ער האט יא פערשטאנען ווער און וואס עס איז שולדיג אין דער קאטאסטראפע. ער האט תיכף געהאט דעם ריכטיגען בליק, אז די ערפינדונגען פון יודישען האלץ־הענדלער זענען דער וויכטיגסטער פונדאמענט פאר׳ן גרויסען לופט־שיף.

א יאהר שפעטער איז די יודישע אלמנה איינגעלאדען געווארען קיין בערלין, וואו גראף צעפעלין האט מיט איהר אפגעשלאסען א קאנטראקט איבער דער פערווערטונג פון איהר מאנ׳ס ערפינדונגען. גראף צעפעלין האט איבערגענומען די יודישע ירושה און איז היינט איינער פון די בעריהמטעסטע מענשען אין דער וועלט. דעם ווירקליכען ערפינדער, דעם יוד דוד שווארץ, האט די וועלט פערגעסען...

מ. א. טענענבלאט.

גיט נישט

די קינדער קיין זאפאלקעס, און טרויט זיי נישט אן צו האבען צו טון מיט

פייער!!!

ווינטער־סעזאן 1928|29.

פייערליכע ערעפנונג

פון רעוויו־ און קאמער־טעאטער

„ארט"

לייטונג: מ. בראדערזאן

אין הערליכען, ניי־רעמאנטירטען זאל פון „מאנטיפעל"

פרייטאג, דעם 31־טען ד. ה.

נעהערעס אין די ווייטערדיגע אנאנסען.

אַ ברודער האָט חתונה-געהאַט מיט זיין שוועסטער.

אַ סענסאַציאָנעלע טראַגישע פּאַסירונג וואָס האָט זיך ענטפּלעקט אין פּאַריז.

אין אַ פּאַריזער קאַפע שפּילט אין אָרקעסטער אַ יודישער מוזיקער, מיט וועלכען עס האָט פּאַסירט פאָלגענדער טראַגישער פאַמיליען-פּלאָנטער:

געקומען איז ער קיין פראַנקרייך ווי אַלע אַנדערע יונגעלייט פון פוילען צו געניסען פון פרייער קולטור. ער איז אָנגעקומען אין אַ אוניווערסיטעט אויף דער פּראָווינץ צו שטודירען כעמי. דעם דאָזיגען פאַקולטעט האָט ער נישט לאַנג געענדיגט אַלס אינזשינער.

בכדי צו פערלייכטערן זיך זיין מאַטעריעלע לאַגע, האָט ער אַלס גוטער וויאָלאָנטשעליסט געשפּילט אין אַ קינאָ צוזאַמען מיט אַ פראַנצויזישען פידלער און אַ רוסיש מיידעל, אַ פּיאַניסטין. זיין בעקאַנטשאַפט מיט דער לעצטער איז גיך פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ ליבע. האָבען זיי דערווייל ציוויל חתונה געהאַט בתנאי אָבער זי זאָל זיך מגייר זיין און נאָכדעם וועלען זיי שטעלען אַ חופה לויט'ן יודישען דין. דורכצופיהרען עס אין לעבען אַזוי גיך האָבען זיי אָבער נישט געהאַט קיין מעגליכקייט. ערשטענס צוליב דעם וואָס אין דער אוניווערסיטעטס שטאָט איז כמעט נישטאָ קיין יודישע קהלה, צווייטענס זענען זיי געווען שטאַרק פערנומען אויף פּאָסטענס.

די צייט און דאָס לעבען געהען זיך אויף זייער שטייגער. האָט זי איהם בינו לבינו בעשאַנקען מיט אַ יונגעלע, און וועמענס גליק זייער לאַגע האָט זיך פערבעסערט דערמיט, וואָס ער אַלס גוטער כעמיקער האָט בעקומען אַ שעהנעם געהאַלט אין אַ פאַבריק פאַר עטליכע שעה אַרבייט אין טאָג. האָבען זיי טאַקע איצט בעקומען די מעגליכקייט אַראָבצונעהמען איהר מוטער, וועלכע לעבט דאָרט ערגיץ אין בולגאַריען אַזוי נאָך איהר איינציג טעכטערל.

ווער איז ער, און ווער איז זי?

אין די צאַרישע צייטען איז זיין פאָטער געווען פּאָדריאַטשיק פון אַ פּולק אין איינער פון די פוילישע פּראָווינץ שטעט און אַלס אַזעלכער געפיהרט אַ ברייט, רייך לעבען. קיין קינדער האָט ער נישט געהאַט, האָט זיך ביי זיי ערצויגען דער פרוי'ס פּלימעניצע, אַ יתומה וועמען זיי האָבען געלאָזט לערנען שפּראַכען און שפּילען פּיאַנאָ.

נישט בעשערט איז אָבער געווען דער מאַמען צו האָבען נחת פון איהר געליבטער פּלימעניצע. ווערענדיג איין מאָל קראַנק אויף אַ טיפוס בעקומט זי אַ מאָרך-ענטצינדונג און שטאַרבט.

כדרך כל הארץ פערגעסט זיך ביסלעכווייז דאָס וואָס די ערד דעקט צו. האָבען זיך מכתמא אריינגעמישט משפחה און פריינד ער זאָל חתונה האָבען מיט דער עלטערער יתומה — נישט האָבענדיג קיין אַנדער ברירה אין יענע צייטען, האָט זי אויף דעם מסכים געווען. אין אַ יאָהר אַרום האָט זי איהם בעשאַנקען מיט אַ זונדעלע, האָט מען געפּראַוועט אַ ברית כיד המלך.

דער גרויזאַמער שיקזאַל, וואָס לויערט אויף'ן מענשענס גליק האָט דאָ אויך זיך אַריינגעמישט. איז אָנגעקומען אין פּאָלק אַ נייער אַדיוטאַנט אַ שעהנער קערל, וועלכער איז ביי זיי געוואָרען אַ שטאַרקער בן בית אַ דאַנק דעם, וואָס ער האָט שעהן געזונגען די האַרציגע ציגיינער לידער אונטער איהר פּיאַנאָ בעגלייטונג. גאַנץ אָפט איז זי מיט איהם אויך אויסגעטרעטען אויף קאָנצערט-אָווענדען אין אָפיצירען-קלוב, לטובת פערשידענע וואוילטעטיגע אינסטיטוציעס וכדומה, ביז זי איז אין אַ שעהנעם פריהמאָרגען מיט איהם נעלם געוואָרען, איבערלאָזענדיג איהם איהר 2 יאָהריג יונגעלע.

אַלע בעמיהונגען זי צוריק צו קעהרען האָבען נישט געהאַט קיין ערפאָלג. דאָגעגען האָט דער אָפיציר, נאָכדעם ווי זי האָט זיך געשמדט און מיט איהם חתונה געהאַט זיך בעמיהט וואָס מעהר זי צו דערווייטערן פון איהר היים. זיי האָבען זיך בעזעצט אין סאַראַטאָוו, וואוהין מען האָט איהם איבערגעפיהרט אין אַן אַנדער פּולק.

איהר געוועזענער מאַן און פאָטער האָט בעשלאָסען נישט חתונה האָבען מעהר און האָט אָנגעווענדעט אַלע כחות פאַר דער ערציהונג פון זיין זוהן, וועלכער איז געווען זיין גאַנצער לעבענס-אידעאַל, און וועלכער איז נישט קיין אַנדערע ווי דער אויבענדערמאָהנטער העלד פון אונזער דראַמע.

און דאָ קומט דער שלוס:

איהר מאַן, אין אָפיציר, איז נאָך דער מלחמה אריין אין ווראַנגעלס אַרמיי, וואו ער איז אויף'ן פראָנט געהרגעט געוואָרען דורך אַ קויל פון די באָלשעוויקעס זי איז ווי אַ סך אַנדערע פון ווראַנגעלס אַרמעען אַנטלאָפען קיין בולגאַריען.

דאָרטען האָט זי אָנגענומען לעקציעס פון שפּראַכען און פּיאַנאָ שפּילען. איהר איינציג טעכטערל, וואָס זי האָט געבוירען פון דעם אָפיציר אַ יאָהר נאָך דער חתונה היט זי געשיקט אין דער פראַנצויזישער אוניווערסיטעטס שטאָט. איצט ווען זי איז געקומען צו איהר קינד דערוויסט זי זיך, אַז איהר טאָכטער האָט שוין אַליין אַ קינד מיט — איהר פערגעסענעם זוהן פון יודישען מאַן.

און וואָס טוט מען איצט מיט דאָס קינד? איז דער וויאָלאָנטשעליסט געקומען קיין פּאַריז אַרויספּלאָנטערן זיך פון דעם טראַגישען קנויל...

(„פ. היינט".)

ליקווידירט די אַפעריסטישע „ביוראָ פאַר יורידישע עצות" אין לובלין.

13 פערזאָן אַרעסטירט. — די שווינדלער האָבען געאַרבייט הויפּטזעכליך צווישען פּויערשער קליענטעליע. — ווי אַזוי מען האָט די פּויערים בעשווינדעלט.

שוין פון אַ צייט ווי אין די לובלינער פּאָליצייאישע קרייזען איז מען געוואָרען אויפמערקזאַם אויף דער טעטיגקייט פון געוויסע פּוילישע ביוראָ'ס פאַר יורידישע עצות, ביטעס שרייבען, אינטערווענצען און ד. גל. מען האָט געהאַט אַ חשד, אַז די דאָזיגע ביוראָ'ס, וועלכע אַרבייטען אַממעהרסטען מיט אַ פּוילישער קליענטעלע בעגעהען כל'ערליי מיסברויכען. די ביוראָ'ס זענען געשטעלט געוואָרען אונטער אָבסערוואַציע, עס איז געלונגען צונויפצונעהמען אַ געהעריגען מאַטעריאַל פון וועלכע עס איז קלאָר געוואָרען, אַז די טעטיגקייט פון די דאָזיגע ביוראָ'ס איז אַ פערברעכערישע.

דאָנערשטאָג ביינאַכט איז די אויספאָרשונגס־מאַכט צוגעטרעטען פולשטענדיג צו ליקווידירען די דאָזיגע „ביוראָס פאַר יורידישע עצות".

עס זענען דורכגעפיהרט געוואָרען רעוויזיעס און אין רעזולטאַט זענען אַרעסטירט געוואָרען דרייצעהן פּערזאָן, וועלכע זענען איינגעזעצט געוואָרען אין תפיסה אויפ'ן „זאַמעק".

די שייקע האָט דאָס געעפענט עטליכע „ביוראָ'ס פאַר יורידישע עצות" און אַריינגעצויגען אין דער ערשטער רייהע אַ פּויערישע קליענטעלע, וועלכע קומען קיין לובלין אין די געריכטען, צו רעגענטען און ד. גל. און ווייסט נישט ווי אַזוי זיך צו צו העלפען.

די חברה האָט אָנגעווענדעט אַזאַ טאַקטיק: ווייסענדיג, אַז אין קרימינעלע פּראָצעסען האָט דאָס געריכט בעשטימט פערטיידיגער פון אַמט, האָבען זיי ביי די פּויערישע קליענטען גענומען געלד און זיך פערפליכטעט צוצושטעלען צום פּראָצעס אַ פערטיידיגער. דער פּויער איז געקומען אין געריכט און טרעפענדיג דאָרטען אַן אַמטליכען פערטיידיגער, האָבען זיי געמיינט, אַז דאָס איז אַ אַדוואָקאַט וואָס די ביוראָ'ס האָבען צוגעשטעלט, דאָס געלד פאַר אַזאַ אַדוואָקאַט האָבען די ביוראָ־לייט אַראָבגעלאָזט אין קעשענע.

אַ חוץ דעם האָבען די ביוראָ'ס גענומען פיל געלד ביי די פּויערים פאַר קליינע נישט בעדייטענדע פּראָצעסען, זיך געהייסען צאָהלען געלד אויף כלומרשט שטעמפּעל־מאַרקען. הגם מען האָט אַזעלכע גאָר נישט נויטיג געהאַט, זיי האָבען זיך אונטערגענומען כל'ערליי אינטערווענצען וועגען שטייערן, ביי דער געריכטס־מאַכט, רעגענטען און ד. גל. און קיין פינגער צוגעלעגט צום ענין, אָנגעבענדיג די קליענטען פאַלשע תירוצים, געבראַכט דערצו, אַז די פּויערים האָבען פערשפּילט גרויסע פּראָצעסען וועגען זייערע מאַיאָנטקעס, ליידענדיג אַזוי אַרום היזקות אויף צעהנדליגער טויזענדער זלאָטעס.

די ביוראָס האָבען געהאַט אַגענטען אין פּויערישע קליידער אַרומגעהען אין די געריכטס־קולואַרען און קאַרידאָרען און געכאַפּט פּויערים צום „פּאַן מעצענאַס", די אַגענטען פלעגען בעקומען צו 25 זלאָטים ריעטען טעגליך, אַ חוץ פּראָצענטער. די אומזאַצען פלעגען אָנטרעפען עטליכע טויזענט זלאָטעס מאָנאַטליך.

די שווינדלער פלעגען זיך איינאָרדנען אויך אויפ'ן הומאָריסטישען אופן. בעת פּויערים פלעגען אָנפאַלען זייערע „ביוראָס", האָט פּלוצלונג געקלינגען דער טעלעפאָן, דער „פּאַן מעצענאַס" האָט אָנגעהויבען אַ שמועס הויך אויפ'ן קול געפיהרט געשפּרעכען:

— „אַך, ה' פּראָקוראָר! זעהר גוט, וואָס איהר קלינגט צו מיר. כ'דאַרף אייך טאַקי האָבען וועגען אַ'אַ און אַ'אַ ענין"...

די פּויערים, הערענדיג, אַז דער „פּאַן מעצענאַס" איז אַזוי נאָהענט בעקאַנט מיט ריכטער און פּראָקוראָרען האָבען בעקומען גרויס צוטרוי צו דער ביוראָ און פלעגען דערצעהלען אין די דערפער וואָס זיי האָבען געהערט. פּויערים זענען דעריבער געקומען און געצאָהלט געלד וויפיל מען האָט פון זיי פערלאַנגט, גלויבענדיג, אַז דער „פּאַן מעצענאַס" וועט אַ דאַנק זיינע בעציהונגען אַלץ מאַכען.

די אויספאָרשונג איז נאָך אין גאַנג.

———:0:———

פערקויפט צום טייוועל.

(ראָמאַן). 20

פּלוצים האָט זיך אין דער וואוינונג דערהערט אַ האַרץ-רייסענדער אויסגעשריי.

קליין איז אַרויסגעלאָפען פון דער קיך.

דער דיזשורירענדער פּאָליציאַנט איז געשטאַנען אין מיטען קאָרידאָר, נישט וויסענדיג וואוהין צו לויפען.

טאַליע איז אַרויסגעלאָפען פון גאַסט-צימער.

— דאָס שרייט מינע! זי איז אין שלאָפצימער! — האָט זי אויסגעשריגען.

קליין איז אַוועקגעלאָפען אין שלאָפצימער, און אויפגעעפענט די טיר.

טאַליע איז איהם נאָכגעלאָפען.

מינע האָט זיך פערשטעקט אין אַ ווינקעל, און יאָמערליך געוויינט, פערשטעלענדיג זיך מיט די הענד דאָס פּנים.

— וואָס איז געשעהן? — האָט קליין אויסגערופען

טאַליע האָט איהם אָפּגעשטויסען. און איז צוגעלאָפען צו מינע.

— וואָס איז דיר געשעהן? — האָט קליין אומרוהיג איבערגע'חזר'ט. — גיט זי אַ פרעג.

מינע האָט נישט געקאָנט רעדען.

קליין און טאַליע האָבען זי אונטערגעהאַלטען, אַוועקגעזעצט אויף אַ שטול און זיך בעמיהט זי צו בערוהיגען.

קליין האָט שנעל בעטראַכט מיט די אויגען דאָס צימער, נאָר ער האָט גאָרנישט בעמערקט אַזוינס, וואָס זאָל קאָנען האָבען איבערגעשראָקען דאָס מיידעל.

— דאָרט אויף ער בעט! — האָט מינע אַרויסגעקרעכצט.

קליין האָט זיך אַ וואָרף געטאָן צו דעם בעט. די קאָלדרע איז געווען פערשאַרצט, און פון אונטען האָט זיך אַרויסגעזעהן אַ ווינקעל פונם קישען.

קליין האָט אַרונטערגענומען דעם לייבעך. און דערזעהן, אַז דער קישען איז געווען פערשמירט מיט בלוט. די בלוטיגע פלעקען אין דער פאָרם פון אותיות האָבען געבילדעט דאָס וואָרט: „געמאַכט!"

— — — — — — — —

קליין האָט תיכף בעמערקט, אַז די אויפשריפט איז געווען אַ פרישע.

— אַנטאָניאַק! — האָט ער אַ געשריי געטאָן צום צוטומעלטען פּאָליציאַנט, וועלכער איז בעת מעשה געשטאַנען אויפ'ן שוועל פון שלאָפצימער — נעהמט באַלד און אונטערזוכט די וואוינונג, קעהרט באַלד אַלץ איבער מיט'ן קאָפּ אַראָפּ, און בעמיהט זיך צו פּאַקען דעם יעניגען, וואָס האָט געמאַכט די אויפשריפט מיט בלוט, צי מיט עפּיס אַנדערש!

ער האָט געכאַפּט דעם קישען און צוגעטראָגען איהם צום פענסטער, בעמיהענדיג זיך צו געפינען אויף איהם אָפּדרוקען פון פינגער.

דער אָבער, וואָס האָט געמאַכט די אויפשריפט, האָט זיך בענוצט נישט מיט פינגער נאָר מיט עפּיס אַ פּענזעליקל, אָדער מיט אַ הילצערן שטעקעלע.

פּלוצים איז איהם עפּיס איינגעפאַלען אַ געדאַנק, און אַ וואָרף-טועדיג דעם קישען אויף אַ שטול, איז ער אַרויסגעלאָפען פון צימער, איבערלאָזענדיג דאָרט די פערחלש'טע מינע אויף טאַליעס הענד.

אין קאָרידאָר האָט ער זיך צוזאַמענגעטראָפען מיט דער טשיושעווסקאַ, וועלכע האָט נאָך געהאַלטען אין די הענד דעם קיך-מעסער.

ער האָט זי אָנגעכאַפּט פאַר אַ האַנד און אַריינגעשלעפּט אין קיך אַריין.

— איהר זענט היינט אַרויס פון שטוב?

— ניין, הער! איך האָב געוואָלט אַרויסגעהן אין גאַס איינקויפען, נאָר דער פּאָליציאַנט האָט מיך נישט אַרויסגעלאָזט.

דאָס אַלץ, וואָס ער האָט געקאָנט אַראָפּלייענען פון איהר פּנים, איז געווען אַ געוויסע פערוואונדערונג, וואָס איז באַלד פערוואַנדעלט געוואָרען אין איהר געוועהנליכען אויסדרוק.

קליינען האָט זיך אָבער אויסגעוויזען, אַז אין איהרע קליינע אייגעלעך האָט ער בעוויזען צו דערזעהן אַ שנעלען פייערל פון אויפגעבראַכטקייט.

— וואָס זשע גרייט איהר צום פריהשטיק?

— אַ פיינקוכען פאַר אייער, הער!

זיין לאַגע האָט אָנגעהויבען צו ווערען לעכערליך.

עס איז דאָך געווען מעהר, ווי קאָמיש צו שמועסען אין אַזאַ מאָמענט, וועגען אַ פיינקיכען...

ביי קליינען איז געווען אָנגעמערקט אַ קלאָהרער ציל: ער האָט געדאַרפט אַרויסרעדנען די אַלטע פון די כלים, זי זאָל זיך אויפהערען צו בעהערשען, און אַזוי-אַרום עפּיס אַרויספּלאַפּלען.

ס'איז אָבער געווען זעהר אַ שווערע אויפגאַבע — דאָס צו קענען אדורכפיהרען.

— איך וויל אַ קוק טון אין אייער שראַנק.

נישט אָפּרופענדיג זיך מיט אַ וואָרט, האָט זיך די אַלטע אַ קעהר געטון, און אויפגעעפענט די טירלעך פון שראַנק.

קליין האָט אַרומגעזוכט אין די פּאָליצעס, אונטערזוכט די קיך, און גאָרנישט געפונען

ס'איז אין ערגיץ נישט געווען קיין שפּור און סימן פון פריש פלייש, אָדער בלוט פון אַ בהמה.

זיין בליק האָט זיך אָפּגעשטעלט אויפ'ן „זליוו".

— איך פערשליס די קיך אויפ'ן שלאָס. דעם פריהשטיק וועט מען אייך ברענגען!

די טשיזשעווסקאַ האָט זיך נישט געגענגעשטעלט. זי האָט געשוויגען.

שטיל האָט זי געקוקט אויף קליינען מיט פערגאַפטען, קאַלטבלוטיגען בליק פון אַזאַ איינעם, וואָס הויבט נישט אָן צו פערשטעהן, וואָס מען וויל פון איהם האָבען.

זי האָט איהם אָנגעהויבען צו ווירקען אויף די נערוועז.

— איצט וועל איך אונטערזוכען אייער צימער.

זי האָט אויך אויף דעם גאָרנישט געענטפערט, און רוהיג געוואַרט אין קאָרידאָר ביז ער וועט ענדיגען די אונטערזוכונג.

צו קיין רעזולטאַטען האָט דאָס זוכען נישט געבראַכט. אין דעם קליינעם צימערל האָט מען אָבער געשפּירט אַ מאָדנעם ריח.

קליינען האָט זיך פּלוצים די גאַנצע טייזלאַנישע געשיכטע אויסגעוויזען פאַר אויסערגעוועהנליך פערפּלאָנטערט.

ער האָט זיך דערמאָהנט, ווי ער האָט די פאָריגע נאַכט געזאָגט דעם דאָקטאָר, אַז דאָ האָט מען צו טון מיט איינעם פון די פערברעכענס, אין וועלכע דער פערברעכער האַנדעלט זעהר כיטרע און קאָמפּליצירט. מיט דעם האָט ער געמיינט צו זאָגען, אַז דעם מערדער וועט, געגען זיינע אויסרעכנונגען, נישט געלונגען לאַנג זיך אויסצובעהאַלטען. איהם האָט זיך אויסגעוויזען, אַז דער שפּור, אויף וועלכען ער האָט געווענדעט מאַרטענען און די איבעריגע זיינע געהילפען, איז פולשטענדיג געניגענד. די דאָזיגע אַלע קונציגע מאַכינאַציעס: דער אָפּמאַך אין גאָרטען, דער אַנאָנס אין דער צייטונג, די פינף טויזענד דאָלאַר — דאָס אַלץ האָט משמעות געהאַט איין צוועק: אַראָפּצופיהרען די פּאָליציי פון וועג.

איצט, אינ'ם צימער'ל פון דער פרוי טשישעווסקאַ, האָט זיך די זאַך נישט פּרעזענטירט אַזוי פּשוט און פּראָסט.

ס'איז קלאָהר געווען, אַז דער פערברעכער האָט זיך נישט נאָר בעמיהט צו איבערקליגלען די פּאָליציי, נאָר, אַז דאָס איז איהם אויך געלונגען אדורכפיהרען.

קליין האָט פערשטאַנען, אַז מ'דאַרף ענדערען די בעהאַנדלונג פון דעם גאַנצען ענין.

יאָגען זיך נאָך די שפּורען פון דעם געהיימנישפולען אַרנאַ שוואַרץ, איז געווען אַן אומזיסטע טרחא. דער פערברעכער איז בלתי ש'ם ספק געווען צו כיטרע, כדי צו לאָזען זיך פּאַקען מיט די הוילע הענד. די הויפּט זאַך, וואָס מ'דאַרף איצט דערגעהן, איז — דער ציל פון'ם בעגאַנגענעם פערברעכען, און דערנאָך ערשט זיך נעהמען זוכען.

סוף כל סוף, פלעגט דאָך איהם, קליינען אַלץ געראָטען.

עס איז אַריין דער דיזשורירענדער פּאָליציאַנט און געמאָלדען, אַז ער האָט אַלץ אויסגענישטערט אין דער וואוינונג, און גאָרנישט געפונען.

(פאָרזעצונג קומט).

אל תתהלל ביום מחר!!
כי לא תדע מה ילד יום.

לייג נישט אָפּ אויף מאָרגען

נאָר, אַז דו דאַרפסט ערלעדיגען קאַנדאַלע זאַכען זאָלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביוראָ

פעטריקאָווער 17 ווינקעל גאַנג זאַכאָדניאַ 52

וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאַפט געשריבען לויט'ן אוסטאַוו אַלערליי ביטעס, קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, אַפּעלאַציעס ציווילנע און קאַרנע אַפּאַזיציעס, אדוואלאַניעס, רעקורסען וועגען דירה אין אורזשאָנד-ראָזיעמטשי, וועגען פּעסער אין קאָמיסאַריאַט-רזשאָנדו און אַלע פּאָליציי-בעצירקען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטע דאַראָוויזנעס, קאַרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. ספּעציאַליסט פון שותפות-אַקטען.

מיט אַכטונג

י. מאַנעלאַ רעכט-קאָנסולענט.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספּעציאַליסטען
און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט
זגיערסקאַ 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראַקאָווסקי	נאָז האַלז, אויערן קר.	8—2 11—10 7—6
ד"ר רוזשאַנער	הויט און געשלעכט קר.	2—1 11—10
ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק	אויגען-קראַנקהייטען	2—1 8—7
ד"ר יאָספּמאַן	נערווען קראַנקהייטען	2—12
ד"ר ראָזענצווייג	קינדער-קראַנקהייטען	5—4 12—10
ד"ר פּאָפּיערני	פרויען און געבורטס-הילף	6—5 1-11½
ד"ר קאַנטאָר	כירורגישע-קראַנקהייט.	5-4 ווג. 2—1
ד"ר חיינבערג	אינ. קראַנק, לונגען-קר.	7—5½ 1-11
ד"ר סטופּעל	רענטגען	6—4 2—10
א. גראָדזענסקי	צאָהן-אַרצט	7—5
י. ראָזעס	צאָהן-אַרצט	2—9

צאָהן-באַהאַנדלונג, באַליידיגונגען, קראָנען, פּלאָמבען א. א. וו. בײַ דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען

א רענטגען-אינסטיטוט

באַהאַנדלונג פון הויט קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) פון רענטגען-שטראַהלען, פאַר בעשטראַהלונג און דורכלייכטונגען, קוואַרץ-לאַמפּ, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, אַלע מעדיצינישע אונטערזוכונגען. א קורס פאַר שוועסטער. אַנמעלדונגען געגען שרייבער (שקאָרלאַטין) פון 5—4 נאָכם.

די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאג.
וויזיט אין דער שטאָט.

ערצטליך-קאָסמעטיש. קאַבינעט
פּרף. ס. מאַרקוס נעהמט אָן פון 5—7 אָוונד

Dr. med.
H. Gutsztadt
אַקושער-גינעקאָלאָג
Zachodnia 62 (Cegieln.23)
telefon 29-52.
צוריקגעקעהרט.
נעמט אָן פון 9 ביז 10 פריה און פון 5 ביז 7 אָוונד.

אַ לערן-יונגעל
געגען באַלדיגע צאָהלונג ווערט געזוכט פון זאָפאָרט אין טאַפּעצירער-ווערקשטעל קאָנסטאַנטינער 14, ביי ה. קעניג.

מאָלערס
ווערט געבויכט צו מאָלען איינפאַכע בילדער אויך בעסערע. פון זאָפאָרט אויך לערן-יונגע אָנפאַנגערס געגען אָפּערטען אין אַדמיג. אונטער „A. B." 988

Dr. med.
BRAUN
וואוינט יעצט
6-טען שערפּיען 1
(בענעדיקטאַ) טעל. 40-26
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע
נעמט אָן פון 9—11 פריה און פון 5 ביז 8 אָוונד.

Dr. J. Lipszyc
Lipowa 36, tel. 74-94
(róg 6-go Sierpnia)
אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען נעמט אָן פון 9—10 פאַרמיטאָג און פון 3—5 נאָכמיטאָג. 740

עס איז נויטיג
א לערן-יונגעל
פון אנשטענדיגע עלטערן צו קירזשנער-אַרבייט ביי סומריי, ווסכאָדניאַ 25.

W celu spopularyzowania Papierów Państwowych i umożliwienia szerszym sferom wzięcia udziału w nabywaniu ich

Bank Handlowy w Łodzi, Spółka Akcyjna
Aleje Kościuszki 15
nabywa DOLARÓWKI

na rachunek osób trzecich za **minimalną wpłatę,** przyczem od chwili wpłacenia zadatku **prawo** do ewentualnej **wygranej całkowici przechodzi na nabywcę.** 393

פּראָפ. פעראיין פון האַנדעלס- און ביוראָ-אנגעשטעלטע אין לאָדז, אַל. קאָשטשושקי 21.

דינסטאג, דעם 28-טען ד. ח. 8,30 אָוונד ווערט אין אייגענעם לאָקאַל פאַרקומען די

אַלגעמיינע פערזאַמלונג
פון די אנגעשטעלטע פון דער גאַלאַנטעריע-בראַנזשע.

אויף דער טאָג-אָרדנונג: בעראַטונג וועגען אַ לוין-הוספה.

די בעוואוסטע לעהר-אַנשטאַלט
עם
בית אברהם גן-ילדים
א. שלאָמאָוויטש, לאָדז, אגראַדאָווא 10

טיילט מיט, אַז דאָס איינשרייבען נייע תלמידים אין אַלע קלאַסען דויערט ווייטער. די למודים הויבען זיך אָן זונטאָג י"ז אלול) דעם 2 טען ווזשעשען). אין גן-ילדים ווערען אָנגענומען קינדער פון 5 יאָהר אַלט אָן.

די ליטונג.

SZKOŁA PRZEMYSŁOWA
Tow. Szerz. Ośw. i Wiedzy Techn. wśród Żydów
Łódź, Pomorska 46/48, tel. 63-80

אָבטיילונגען: מעכאַנישע, עלעקטראָטעכנישע און וועבעריי

די שול-קאַנצעלאַריע נעהמט אָן איינשרייבונגען פון קאַנדידאַטען אויפ'ן 1-טען קורס מאָנטאָג, מיטוואָך און פרייטאָג פון 10—2 נאָכמיטאָג.

אכטונג: פון 20. אויגוסט איז די קאַנצעל. טעטיג טעגליך פון 10—2 נאָכם.

8-kl. Gimnazjum Żeńskie
Eug. Jaszuńskiej - Zeligmanowej
ul. Południowa 18, telef. 68-82

נייע שילערינס ווערען אָנגענומען טעגליך פון 10 ביז 12 פריה און פון 5 ביז 7 אָוונד. די עקזאַמענס הויבען זיך אָן דעם 4-טען סעפּטעמבער. ביים גימנאַזיום געפינט זיך אַ **קינדער-היים** געפיהרט לויט דעם סיסטעם פון פּראָפ. **Montessori**

דער גאַנצער שול-לאָקאַל איז פריש רעמאָנטירט.

8-io Kl. GIMNAZJUM ŻEŃSKIE
„WIEDZA"
Wschodnia 62, tel. 75-38.

די איינשרייבונגען פון נייע שילערינס פאַר אַלע קלאַסען נעהמט אָן דער סעקרעטאַריאַט טעגליך פון 20. ד. ח. פון 10 ביז 1 און פון 5 ביז 7.

Dyrektor B. JUDELEWICZ.

8-קל. מעדכעז-גימנאַזיום
מיט 3 פאָרבערייטונגס-קלאַסען A. B. C.
מיט פולע רעכט פון רעגירונגס-שולען (קאַטעגאָריע A) פון

Marji Hochstein
וואָלטשאַנסקאַ 23, טעל. 14-27.

נייע שילערינס ווערען איינגעשריבען טעגליך פון 10—2 און פון 5—7 אָוו. ביים גימנאַזיום — **אַ קינדער-היים** מיט דעם סיסטעם פון פּראָפ. מאָנטעסאָרי

OSTRZEŻENIE.
P. T.
SKŁADY FARB i MALARZE POKOJOWE
FILJA PIERWSZEJ WĘGIERSKIEJ FABRYKI SZABLONÓW MALARKICH
Lwów, Zniesienie 86

ostrzega przed byłym zastępcą M. FINKIELSZTAJNEM, nie bierze żadnej odpowiedzialności za inkasa, względnie sprzedaże poczynione przez wymienionego.

איז דער 7 קל. שולע
פון ש. זיעלאַנקאַ
68/70 ווסכאָדניאַ 68/70

ווערען אָנגענומען שילער און ווערען פאָרגעבערייט אין אַלע היגע מיטעל שולען. אַ ספּעציעל געוויכט ווערט געלייגט אויף די העברעאישע שפּראַך און אויף אַלע יודישע למודים.

די למודים הויבען זיך אָן זונטאָג ד. 2/9

אין דער בעוואוסטער שולע
פון ב. האַמער
45 ווסכאָדניאַ 45

ווערען שוין שילער אָנגענומען. די שולע פאָרבערייטעט אין דער 2 טער קלאַס פון יודישע גימנאַזיום.

די קאַנצעלאַריע איז אָפען פון 10 ביז 3 נאָכמ. און פון 4 ביז 7 אָוונד. 398

עס ווערט געזוכט
א בופעטאָווע
איז אַ קאָנדיטאָריי.
זיך צו מעלדען קאָנסטאַנטינער 28, אין דער צוקערניע.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספּעציאַליסטען
און דענטיסטישער קאַבינעט.
בזשעזשינער 11, טעלעפאָן 37-63
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונד.

ד"ר וואָלינסקי	נאָז, האַלז, אויערן קר.	4—3
ד"ר קערשנער	קינדער קראַנקהייטען	4½-3 11-9
ד"ר שיפּמאַן	אינערליכע קראַנקהייטען	1—11
ד"ר לובימש	הויט און געשלעכט-קר.	1½ -12½
ד"ר שמירגעלד	נערווען און גייסטיגע קר.	2—1
ד"ר גאָלדבלאַט	אויגען-קראַנקהייטען	½—12½
ד"ר עליאַסבערג	כירורגישע קראַנקה.	2—1
ד"ר בערגמאַן	פרויען און געבורטס-הילף	4—3

פּסיכאָ-טעראַפּיע, שפּראַך-שטערונגען ווי שטאַמלען א. א. וו. פּאָקען-שטעלען, קינסטליכע בערג-זון, בעשטראַהלונג איינשפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציעס. אויף פערלאַנג—וויזיטען אין שטאָט.—אין לאַבאָראַטאָריום ווערען אָנגענומען אַלע אַרט אַנאַליזען, ווי אויך פלעגמע און בלוט

אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין.

ד"ר לאָזשינסקי סטאָמאַטאָלאָג
צאָהן-אַרצט 10—1 3 6
קינסטליכע ציין, קראָנען, פּלאָמבען א. א. וו.

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאג.

אַבאָנעמענטס-פּרייז: אין לאָדז — 5. זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד ... חודש מיט צושטעלען אַ היים: אויף דער פּראָווינץ — 6 זל ... מיט 30 פּראָצ. טייערער.

... ערב יו"ט—20 גר. איז דער ריים 7 ...	. 4 . . . . 60— . .
. 7 . . . . 15— . .	... פּראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. פאַר 1 ...

אַנאָנסען-פּרייז: פאַר'ן טעקסט—15 גר. פרייטאָג און ערב ...
אין טעקסט—40 . . .
... נאָכ'ן טעקסט—1 . . .
... דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ.

Za Wydawnictwo „Majer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Neufe[...]
Czcionkami i druk. „Majer Folksblat", Piotrkowska 21.